9
8 C
23

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
9
18 G
55

9. 8. C. 23.

J 4730 f 2

Digitized by Google

GENVA,

SIVE

DOMINII, GVBERNATIONIS, POTENTIÆ, DIGNITATIS,

Sereniſſimæ Reipublicæ

GENVENSIS.

Compendiaria Deſcriptio.

AVCTORE

HIERONYMO DE MARINIS PATRITIO GENVENSI.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

GENVÆ,

Excudebat Petrus Ioannes Calenzanus,

ANNO M.DC.LXVI.

Superiorum facultate.

Ex dono [illegible]

IMMACVLATÆ VIRGINI DEIPARÆ DOMINÆ.

BEnedicta tu, Sanctiſſima Virgo, ac Domina, quę nunquam amouiſti miſericordiam tuam à nobis. Vt enim taceam de alijs perennibus, maximiſq; beneficijs; Miſericordiæ tuæ, Domina, quia non fuimus à peſtilentia bis, terq; conſumpti. Etenim exitialis morbus, anno vigeſimo octauo ſupra milleſimū

quingenteſimum, nos cru-
deliter vexaſſe minimè con-
tentus; poſt annos fermè
quinquaginta nos rurſus af-
flixit. Ad te confugit Reſ-
publica ſupplex, ac tuæ Im-
maculatę Conceptioni ædem
ſacram, ſolenneſq; publicas
ſupplicationes vouit: confe-
ſtim morbus abſceſſit. Poſt
ſimile integri Iubilæi ſpatiũ
omnes ditiones contermi-
nas eadem peſtis ſęuiter de-
paſcitur; imò multifariam
in fines noſtros irrumpit, nec
procul ab Vrbe. Reſpublica,
vota olim nuncupata repe-
tens, cum tota ferè ditione
ſeruatur illęſa. Iam verò im-

pium

pium fuiſſet, vel ſtolidum, bona noſtra non intelligere, tantæq; dignationi tuæ pari ſpe non reſpondere. Ideo paulo poſt Reſpublica Te, VIRGINEM MATREM, elegit in Dominam, imaginem tuã in Ara auguſtiori, quaſi in ſublimi arce locauit, atque ad ſanctiſſimos pedes tuos prouoluta, humiliter adorauit. Annè fruſtra? Haud ita multo poſt, peſtilentia illam non iam depaſcente, ſed ferè penitus deuorante, Tu, Immaculata VIRGO, publico Templi voto, atq; pia ſupplicatione exorata, illam ab excidio liberaſti: Et ni prę-

potens dextera tua laborantem cummaximè Liguſticã nauem, quaſi ſacra anchora, tenuiſſet, illa, ſuismet impacta cautibus,& illiſa; poſt ipſum Oceanum triumphatũ, in proprio ſinu ſuò paſſura fuit miſerrimum à ſicca tẽpeſtate naufragium. Hæc omnia aliquando intentiùs contemplanti mihi, viſum eſt, non modò rationi conſentaneum, ſed debitum iuſtitiæ, Tibi, Intaminatæ Virgini, palàm incolumitatis publicæ beneficium acceptũ referre, & breuem Genuenſis Reipublicæ deſcriptionẽ, quaſi votiuam tabellam, ad

tuos

tuos pedes deferre. Tu, Potentiſſima, dominaris poteſtati maris, Tu terris omnibus moderaris, Tu nimborum, ac tempeſtatum humanarum quarumcumq; potes es, Tu tenes ſceptra Cælorum, Tu Omnipotentis voce tonas, ad quam vocem, cæleſtes ſpiritus omnes, Virtutes, Poteſtatesq; conueniunt, Tu deniq; ſubditis tuis Deum placas, atq; concilias. Tu ergò eoſdem ſubditos ad leges tuas omninò compone: Tu nos non nobis ſerua, ſed tibi; imò nobis, quia tibi: & poſthac diſcant, qui Regna capiunt, nedum

ſeruire DEO regnare eſſe; ſed Tibi, DEI Genitrici, ſeruire, longè melius eſſe, ac magnificentius, quam regnare. Salue Regina, & nos, vt verbis Ignatij martyris, ad te ſcribentis vtar, *Ex te & per te, & in te confortemur.* Vtinam à te idẽ, quod Ignatius, reſponſum accipiamus, ſcilicet, *Exultet Spiritus noſter in Deo ſalutari veſtro.*

APPRO-

APPROBATIO.

EGO infraſcriptus de mandato Reuerendiſs. P. Mag. Michaelis Pij Paſſi de Boſcho Inquiſitoris Generalis in toto Dominio Sereniſs. Reipublicæ Genuenſis accuratè perlegi librum hunc de eadem Republica, & vt nihil deprehendi fidei, vel bonis moribus abſonum, ita nihil occurrit non dignum laudibus Lectoris, nedum labore Typographi: ſuſpiciens, vel ſuſpicans Taciti ſtylum, tacenda non cenſui Auctoris Encomia. Per illum Romam, Genuam per iſtum, ſolum Fortuna minorem, paruo

paruo excreuiſſe papyro cõcluſi. Claudo hic tamen, ne dum aliena excudenda reuideo , videar intrudere mea. Datum in Conuentu S. Dominici Genuæ die 5. Iannarij 1666.

Fr. Seraphinus Pizzinardus Lector
Primarius Theologiæ ibidem,
ac S. Officij Conſultor.

Imprimatur

Fr. Michael Pius Paſſus
Inquiſitor Gen. Genuæ.

1665. 23. Decembris.
Impr.-Ex auctoritate Excellentiſſimi, & Illuſtriſs. Magiſtr. Inquiſit. Status.

Io: Franciſcus Caſtagnola
Cancell.

DE REPVBLICA GENVENSI.

CVm de Genuenſi Republica multi multa ſcripſerint, inter quæ aliqua non benè tornata deprẹhēduntur; operæ pretium me facturum exiſtimaui, ſi aliqua ad notitiam aptiora, quaſi in breui tabula, pòtius delineabo, quam ſcripſero. Vrbis Genuæ primordia, resq; geſtas priorum ſeculorum, quas vetuſtatis caligo contexit, vix attingam. Etenim nimiæ eſſet confidentiæ, Scriptorem, ſenio propemodùm confectum, dies potius antiquos nullo fructu rimari, quam cogitare annos æternos; &

inter curas publicas graues, mordaceſq; priuatas, nubes, atq; inania captare non vacat. Per ſecuram annalium ſemitam vſq;ad maiorum noſtrorum decimi circiter ſeculi magna nomina, & priſcæ virtutis exempla, imagineſq; pertingam. Recentiora verò, & ea,quæ proximis hiſce ſeptuaginta annis, vel oculis noſtris vidimus, vel perſpeximus, vel manus noſtræ contrectauerunt, quorumq; pars aliqua fui,incorrupta fide, ſine ira, at non ſine ſtudio,memorabo. Studium enim in Patriam, ſed æquè in veritatem, adeo non diffiteor,vt etiam apertè profitear.

Ad rem igitur accedens, quadripartito ſcriptionem hanc diuidendam cenſui.

Primò agam, De Genuenſium Dominio:

Secundò, De Gubernatione.

Tertiò, De Potentia.

Quartò, De Dignitate. *Caput*

CAPVT PRIMVM.

De Genuenſis Reipubl. Dominio.

SECTIO I.

DE VRBE GENVA.

I. DOMINIVM Genuenſe Liguria, & Corſica, cui adhęret Capraria, parua Inſula, cenſetur, Liguria, eiusq; ducentorum fermè milliarium tractus, ab Ortu Solis Macra, ab Occaſu Varo amnibus, notiſſimis finibus, terminatur. Septemtrionale dorſum in colles Pedemontanæ, & Mõtisferratenſis Regionis, atq; in plana Mediolanęnſis, & Parmenſis Dominij ferè deſinit. Facies verò meridionalis Liguſtico mari alluitur, & Corſicam ſpectat, illamq; cum ipſo mari, Orientali ora, & Occidentali, (quas hodie vocãt *Riuiere di Genoua*) quaſi

quaſi brachijs, & gremio fouet, atq; complectitur. Litoralis hic tractus à Finarienſi Marchionatu, & à Valle Vnelienſi, illo quidem Hiſpanicæ, hac Sabaudicę ditionibus intercisus, Sarzanenſis vrbis agro, qui eſt vltra Macram fluuium, atq; Oppidorum Noui, & Ouadæ territorijs, quæ vltra Apenninum ſita ſunt, largè ſupple-tur. In medio ferè huius continentis iacet Genua vrbs, imò veriùs dicetur aſſurgit: quippè, ad altos montes aſcendens, ipſorum iugo continuæ nouem milliarium munitionis iugum impoſuit: & quæ olim montibus ſubdita fuit, atque aperta mari, modò mœnibus mare, monteſq; coercet: adeoque duabus pilis, immanibus molibus, ſeù potiùs montibus, in mare demiſſis, ab ampliſſimo portu manufacto Auſtrinas, Africanasq; tempeſtates prorſus exturbat.

II. Vrbis

II. Vrbis habitatores, antè nuperam peſtilentiam, quæ contigit anno 1657, Centenorum millium numerum implebant: Dimidium morbus exitialis abſumpſit. Gliſcente mox multitudine, vt potè Cæli ſalubritate fœcundante, & loci opportuinitate inuitante, ſeptennij ſpatio ad ſeptuaginta millia excreuit, & augetur in dies.

III. Duplici mœnium gyro vallatur. Interior muri firmiſſimi, atque diſpoſitis aptè propugnaculis interſtincti, quinque milliarium ſpatium amplectitur: exterior nouem. Inter vtrumque Villæ, domuſq; innumeræ, ad excipiendam multitudinem quantumuis grandem, quæ ingruente bello ad Vrbem confugeret, vel conſultò, ad eiuſdem Vrbis tutelam induceretur. Exteriora mœnia, non muris extructis, ſed ſubrutis potius rupibus conſtant, montibuſq; præruptis

ruptis. Sulphureo enim puluere, opera haud facili, indito cautibus, & incenſo, ſaxa volant ingentia: mox, malleis ferreis, & ſcalpro, reliqua rupes formatur in murum. Huic validiſſimæ munitioni obducta eſt foſſa, cauato ſaxeo ſolo, atque adeo cuniculis, & hoſtilibus acceſſibus imperuia, vt etiam imperuium exterius, interiuſq; pomœrium. Hæc, aliaq; ſingulari induſtria prouiſa, Vrbem præclaram ſtatuunt, aduerſus quoſcumque hoſtium conatus, tota Europa perſonante, ſecuram. Adeo, vt maximi Monarchæ tantæ vrbis imaginem habere voluerint, quò eximium artis cum natura amicè coniurantis opus, non modò animo, ſed & oculis obuerſaretur: quodque admirationem augere poteſt, immenſa opera in triennale miſſa compendium fuit: ſicuti triennalis etiam fuit paulò poſt nuperæ pilæ conſtru-

ctio:

ctio: ſtupentibus aduenis, nautis præcipuè, tantam triennio in mari natam peninſulam, maria clauſa, montes, vrbemq; quinquaginta circiter Regalium (vt vocant) propugnaculorum corona circumdatam; & tantum non ſidera ſublimi vertice ferientem, certè nubibus altiorem.

IV. Intra vrbem opera publica, & priuata viſuntur valdè magnifica: Templa præcipuè, quæ pauca alia cuiuſuis vrbis ſibi præferri vix patiuntur. Templum Metropolitanum, in media vrbe ſitum, & multa ante ſecula ædificatum, ac ideo nec vaſtitate, nec recentiore architectura inſigne, pluribus alijs cedit ornatu; ſed Sanctiſſimi Præcurſoris cineribus ſibi creditis, excellit omnia. Ibi, in ſacello præclaro, aſſeruantur decentiſſimè ſacra pignora: verè ſalutis pignora: nàm, centies repetito miraculo, ſolo aſpectu, maris tumentes

fluctus, tempeſtateſq; compeſcunt.

V. Omnes Religioſæ familiæ certatim ſuas ſacras ædes, domoſque excitauerunt: pleraſq; magnificentia ſpectabiles: omnes priuatorum pietate, opibuſque. Cæteris præſtantiores habentur ædes Annunciationis Beatæ Virginis à Lomellinis, Sancti Syri à pluribus nobilibus familijs; Ieſu Chriſti Domini noſtri à Pallauicinis extructæ: ſed inter omnes micat Collegiata titulo Sanctæ Mariæ ab vna Sauliorum familia à fundamentis erecta, ſplendidèq; dotata.

VI. Reliqua autem publica opera, & ipſa grandia: Palatium, nondum tamen abſolutum, Nauale, Aquæductus, horrea. Exiccata magna antiqui portus portio, atque contractum mare, in ipſo ſalo fundatis productioribus vrbis mœnibus, iniectiſque ruderibus, ad duplicem vſum. Magna etenim pars data publicis

furnis,

furnis, ſtructuræ magnificentia, non neceſſitati tantùm, ſed ornatui Vrbis inſeruientibus: Maiorem verò partem ſibi vendicant plura promptuaria, magnificentioris adhuc operis, mercibus quibuſcumq; mercatorum recipiendis, vſquedùm venundentur, vel exportentur. Sed omnium maximum domus, necdum perfecta, ſed miræ iam magnitudinis, ac pulcritudinis, ad excipiendos, alendos, pietate, atque opificio inſtituendos quoſcumq; vtriuſque ſexus, & cuiuſcumq; ætatis egenos, ab officio Pauperum, (de quo Magiſtratu ſuo loco dicendum erit) nuper pijs eleemoſynis fundata in ima valle, & iam colles ſupergreſſa: Dubium maior, an vtilior.

VII. Priuatę Domus, ſimiles principalibus, permultæ, & intra veterem contractiorem vrbem, maximè ad duas vias nouam, ac nouiſſimam,

& intra Vrbem recentiorem, atque laxiorem, & longè plures in ſuburbijs, ac ſuburbanis: Ibi amœniſſimæ valles in litora deſinentes, lętos colles, ac fluuiorum Biſamnis, ſeù Feritoris,& Porciferæ limpidas aquas excipiunt; quorum ille orientale Vrbis latus præterfluit, hic aliquantulum ab occidentali recedit. Ab hiſce vallibus, litoribus, collibuſque (præcipuè ad litus, & ſuburbanum, cui Sancto Petro de Arena, & in colle, cui Albario ſunt nomina) attollunt ſe ſe quamplurimæ amplæ, aſpectuque ipſo iucundiſſimæ domus priuatorum, quæ quidem, ſi poſſent in vnum coire, vtique Vrbem quacumque alia pulcriorem, magnificentioremq; conflarent.

VIII. Ibidem domibus coniunctæ Villæ, hortique, omnibus naturæ, & artis delicijs affluentes, ac omnis generis arboribus conſiti: maxi-

mè

mè malis aureis, citris, limonijſque, quæ arbores, parietibus domorum, & villarum macerijs prætentæ, in domos ædificari, & ſaxa ipſa fœcundare videntur: Certè parietes faciūt viridantes, diſcolores, ac verſicolores, pendentibus varij temporis fructibus, & albentibus floribus, qui, roſis, apiatijs (Italicè *Gelſomini*) hyacintiſq; coniuncti, numeroſa, imò potius miſta, gratiſſimaq; ſuauitate odorum, atque vario, & lætiſſimo proſpectu, nedùm ſenſus, ſed animos ſuo modo, nutriunt, recreantque.

IX. Portò Suburbijs, abſque interſtitio Suburbana iunguntur, quæ viatoribus imponunt vel moleſtè, vel iucundè. Venientes enim, longam agitationem pertæſi vel maris, vel iumentorum, ad Suburbani remotioris ingreſſionem, citò nimis vrbem ſe putant ingreſſos, falluntur q;: abeuntes verò, ſe vix ab vrbe digreſſos

exiſti-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

exiſtimantes, longè iam ſe abeſſe, & multùm proceſſiſſe cognoſcũt. Suburbana autem, ad orientem ſeptimo ab vrbe lapide, Neruo, humili vico, ad occidentem, decimo lapide ab eadem, Vulturo oppido terminantur. Sed, antequam Vulturum, offert ſe Pelium (vulgo *Pegi*) pagus nautarum populo plenus, atque inſignibus nobilium ædibus, prædijſque apprimè ornatus, quo ægroti, & ex morbis conualeſcere incipientes, ac valetudinarij, potiſſimùm per hyemem, quaſi ad ſanitatis aſylum, præ aeris temperie, ac loci amœnitate confugiunt.

X. Aliud ſimile perfugium, atq; à frigore fortaſsè tutius, præbet vicus, quem modò diximus, Neruum, qui piſcatorum, agreſtiumq; caſis, nonnullas etiam per adiacentes colles, ac litora, nobiles ædes adiungit. Hic tractus duo paſſuum millia

non

non excedens, perpetui veris eſt ſedes; Ideoq; fortaſsè Neruum ſortitus eſt nomen, quaſi Vernum, facili corruptela. Ibi parùm eſt rigente bruma prata vireſcere, vernare ſata; parùm etiam ab eodem aureæ mali ramo pendere ſimul quà flores, quà fructus, partim florido calyce dehiſcente vix apparentes, partim grandiuſculos, ſed virentes, alios virẽtes ſimul, & croceos, adhuc tamẽ acerbos, alios demum maturos, aureoſq; & nedùm oculos delectantes, ſed etiã guſtum ſolicitantes: Etenim hæc omnia communia ſunt vniuerſæ ferè prouinciæ, eiuſmodi arborum nemoribus affluenti: At vnum Neruũ reperias perpetuo, ac multiplici brumali flore odoratum, & maximè roſis. Sed, & hoc parum: nàm ibi præmittit hyems cinaras, ſeù carduos altiles (Italis *carciofi*) piſa, fraga, quæ alibi adulto tantum vere promuntur,

muntur, niſi ſolito molliore, ac placidiore fortè hyeme; quod Liguriæ haud rarò contingit. Flores hi verni, roſæ, ſtuctuſque præcoces, exilis fortaſsè redditus videantur, quaſi paucorum delicijs tantùm, vel pregnantium appetitibus indulgentes: Sed contra eſt: Nam cinaræ, roſæq; ad multas per Italiam vrbes traſportantur, ideoque, & Genuæ haud vili pretio emuntur per hyemem: piſa verò, & fraga, menſis delicatioribus reſeruata, certè paruo non parantur.

XI. Denique ora maritima vtrinque circa vrbem ad paſſuum vigintiquinque millia perpetuis ædificijs, pleriſque nobili ſtructura conſpicuis, eſt referta: itaut, mari ad vrbem accedentibus exteris, vix credibile ſit, illa omnia vrbem vnam eſſe, & non eſſe.

SECTIO

SECTIO II.

DE ORA MARITIMA OCCIDENTALI.

I. HIS dictis de Vrbe, ac Suburbijs, & Suburbanis, tendendum eſt dextrorſum ad oram, ſeù prouinciam occidentalem; vbi primum occurrit, quod diximus, Vulturum, frequens diuitibus mercatoribus oppidum, atque vulgo nautarum, quod, aſſidua, etiam vltra fretum Gaditanum, nauigatione, magnas quæſiuit opes, & optimo earumdem vſu, Templum, quod vel Romæ ſpectari mereretur, breui temporis ſpatio priuatorum ære conſtruxit. Mox aditur oppidum Arenzanum, quod, paucis abhinc annis infra mediocritatem, modò in tantum excreuit, vt naui-

bus onerarijs grandioribus vltra quinquaginta Mediterraneum, Oceanumq; percurrat. Inde, eumdem curſum occidentalem tenentibus, poſt Cogoletum vicum occurrit Vorago oppidum non ignobile atq; valetudinarijs hyemalibus menſibus apricum, placidumq; litus expandens.

II. Mox, poſt pagos Cellas, & Arbiſolam, quæ optimo vino laudatur, obuia fit Sauona, Vrbs vetus (de qua Liuius lib.28.in fine) ciuium nobilitate, ac diuitijs præſtans; ſed duorum Maximorum Pontificum Sixti IV, & Iulij II. natalibus multò præſtantior: mænibus, cœteriſq; munitionibus, & arcibus, ad excipiendos, & repellendos hoſtiles impetus abundè munita, ſtationemq; habens triremibus alijsque minoribus nauigijs ſatis commodam, & quinto ab Vrbe lapide portum Va-

dorum (antiquis Vada Sabatia) cuicumq; maiorum nauigiorum claſſi ſufficientem: Nobilitata verò eſt cum maximè ab Apparitione Sanctiſſimæ Dei Genitricis quarto ab vrbe milliario, vbi, in eiuſdem honorem, & Dei cultum, ſacra ædes, tota circumquàq; prouincia, & adiacentibus regionibus, inclyta, cum ampla domo, quamplurimis pauperibus alendis, & peregrinis excipiendis, erecta eſt, & apprimè ornata, ſplendidèq; habita. Iuxta vrbem multa priuatorum prædia, ædeſque conſpicuæ, ac potiſſimùm in Suburbijs Lauaniola, & Legio; vbi etiam Villæ multæ, nedum ad delicias, ſed & ad prouentus, redditusq; non exiguos cultæ: Territorium enim æquè amœnum, ac ferax, præcipuè vini optimi.

III. Succedit Naulum, Ciuitas, vel plurimarum turrium priuatarum

certiſſimo indicio; quondam potens, nunc verò Epiſcopalis quidem Sedis decus retinens; Sed raro habitatore: ſtationem præbet quibuſcumq; nauigijs tutam: Sequuntur Petra oppidum, & pagi Burghetum, ac Ceriale: Exin Albinga, veteribus Album Ingaunum, Vrbs magni olim nominis: modò autem Cœlo parùm ſalubri, ad paucos habitatores redacta Etenim nobiles familiæ plerumque in Suburbanis degunt, vel feudis ſuis, vbertate etiam glebæ alliciente, & generoſa vina miniſtrante. Poſtea Alaſſium oppidum, amplitudine multis Ciuitatibus præferendum, quod Promontorio Meiræ, (à Meira fluuio præterlabente nomen ſortito) multum in mare extento, fidam ſtationem nauigijs indulget, abũdatq; oppidanis ornatiſſimis, ac diuitibus, mercaturam, & mare colentibus; necnon nautis,

per

per mediterranei litora, ſcopuloſuè coralium expiſcantibus, cui rei maximè incumbunt habitatores Aquiliæ pagi Alaſſio contermini. Mox Andoria inter colles vitibus virentes, & Ceruum caſtellum propter litus aſſurgunt. Proximum eſt Dianum, oppidum inſigne, præclaris olim facinoribus, pluribuſque nobilibus familijs, & agro olei optimi feraciſſimo, nec ſuauiſſimo vino carente, alijſque fructibus omnibus. Poſtea erectum caput oſtentat Portus Mauritius, in colle ſecus mare, oppidum itidem nobile, frequens, diues, & Epiſcopali tiara dignum. Exinde Tabia paululum à mari refugit, atque ex colle ſe ſe demittit in Vallem, nobile pariter oppidum, quod Sanctæ Eccleſiæ dedit quamplures viros doctrina præſtantes, & multos infulis ornatos; vino verò, quod muſcatum vocant, Cyprijs,

Creticis, Falerniſq; fortaſsè anteferendo, celebris.

IV. Sequitur Sancti Romuli oppidum, in vicem antiquæ Matutianæ, quondam à Saracenis euerſæ. Numerantur in illo ad quindecim, & vltrà hominum millia: vulgo victum, primoribus vitæ commoda ſuppeditantibus, præter communes terræ fructus, malis aureis, citris, atque limonijs, maris beneficio, ac iumentorum dorſo in Tranſalpinæ Galliæ, atque Germaniæ regiones, imò ad vſque magnæ Britanniæ, Daniæ, Noruegiæ, Sueciæ, Poloniæq; Regna tranſmiſſis. Hæ arbores ſeptem vallibus continentur, quæ verè appellari poſſunt Paradiſus malorum aurearum, quarum fragrantia per aera, perque pelagus ad multa milliaria longè latèque diffunditur. Palmarum quoque ferax eſt Sancti Romuli ager, quas circumiectæ pro-

uinciæ omninò neſciunt; atque ipſi Romani Pontifices illas ad ſacras maioris hebdomadæ ceremonias aliunde non habent: præmonſtrante fortaſsè ipſa rerum natura, Sanctam Dei Eccleſiam ab Liguria multum palmarum nobiliorum & habuiſſe,& ſperare poſſe. Tandem Liguriam ab occaſu Solis claudit Vintimilliũ, Sedes Epiſcopalis, habitatores habens paucos, ſed diuites agri fœcunditate: Ciuitas quondam ingens; Guittæ Sancti Antonij matris patria, atque (vt tradit Paulus Britius Epiſcopus Albenſis, in libro de Progreſſibus Occidentalis Eccleſiæ pag. vndecima ſupra centeſimam) eiuſdem Cœnobitarum Patriarchæ, ibi in lucem editi; nobilitata cunabulis.

SECTIO III.

DE ORA MARITIMA Orientali, & Mediterraneis.

1 MOdò Genuam redeundum: Indè tendentibus in Orientem, obuij fiunt (poſt ea, quæ diximus, ſuburbia, ac ſuburbana, Netuumq;) pagi Buliaſcum, & Saulum: Mox Rechum; exin Camulium, vnde Promontorium, quod Caput montis appellant, excurrens in mare, ab ſiniſtro latere Portum Delphinum abſcondit ab Africo, & ab omni tempeſtate tutatur. Mox Rapalli ſinus aperitur, nauigijs grandibus ſatis tuta ſtatio; pluribus ad mare vicis, & collibus fructiferis pulcher: pręcipuè pago Sanctę Margaritæ,

garitæ, qui Sancto Romulo magnitudine tantum cedit, ac palmis: Aurea mala producit meliora. Rapallum verò vicus eſt inſignis, mercatoribus, nautiſque frequens. Ibi ius dicitur multis hominum millibus, conuenientibus ex frugifera admodum valle, & agro ſatis amplo, vel fructibus pleno, vel gregibus. Inde, poſt quinque paſſuum millia, Clauarum ſuum litus extendit, oppidum celeberrimum, ac pulcherrimum, ſacrarum ędium magnificentia, pluribuſque nobilibus familijs clarum, amæno, fertilique, & vina laudatiſſima largiente agro, eoque (vt in prouincia non ampla) latifundia, continente. Proximus Clauaro eſt, (Lauania fluuio tantum intercedente) Lauania vicus, nupera pulcherrimi templi conſtructione ſpectabilis, Lauaniæq; Comitatus multarum nobilium familiarum meritò decan-

tatus origine. Sequitur Segeſtum, oppidum peropportunè ſitum, amplis predijs, & fœcundo territorio, maximè vini, menſis nobilioribus reſeruandi; habitatore multo, vt potè terrę, mari, ac mercaturæ operam dante. Ibi plerumque vitam degit Brugnati, mediterraneæ Ciuitatis, Epiſcopus, maritima montanis, hybernumq; Solem niuibus vernis anteferens. Mox Monelia, ac Framula pagi, & Leuantum, oppidum diues, & quinque Caſtella vocabulo Mons ruber, Vernacia, Cornelia, Manarola, Riuus maior. Hæc Caſtella in maris, præruptorumq; montium ſunt locata confinio: & , quando ager omninò deerat, nec aderat Thaumaturgus, quo montes iubente recederent; induſtrij habitatores, per ardua ſcopulorum eniſi, & manibus, quaſi per murales ſcalas, magis quam pedibus procedentes,

tes, viteſque ipſis cautibus inſerentes, vinum, antonomaſticè appellatum *Amabile*, de ſaxo duriſſimo expreſſerunt; vndè quinque terrarum ignota alioqui nomina, nec agnoſcenda, ad omnes per Europam regiones delata ſunt.

II. De rupibus deſcendentes ad mare, Spedia oppidum in ſinum ſuum, nos apertis vlnis excipiet. Sinus hic, Palmariæ inſulæ obiectu ab Auſtro aliqua ex parte tutus, & Africo, Portus Lunæ à veteribus appellatus eſt: Sed, quod maximè ſecuritatis intereſt, aliquibus promontorijs procedens, totidemque recedens litoribus, plures efficit portus optimos: quorum, qui primus occurrit, commune cum imminenti oppido, atque arce, nomen à Venere nactus eſt, licet à templo vetuſto Sancti Venerij, verè ſit dicendus: forſitan ob totius ſinus, ac po-

ſitus pulcritudinem, quæ in ipſo loci veſtibulo, Veneris nomine, quaſi omnis venuſtatis titulo, inſcribenda eſſet: Siuè Vrbi, quondam Lunæ vocabulo cohoneſtatæ, Veneris portum, oppidumque, inſita vulgo leuitate, & inter proximos æmulatione, è regione opponere voluerunt. Spedia, quæ alij Species, inſigne omninò multis nominibus oppidum, facie in meridiem obuerſa, integram Solis periodum dimetitur: dextero ſui ſinus latere, ſeù brachio, eiuſdem Solis orientis radios venientes excipit; leuo deponit abeuntes; Vtrique brachio non deſunt manus armatæ; Siquidem dexterum deſinit in Portum Veneris, ſeminarium nautarum, ſociorum naualium, nauiumque gubernatorum, per quos expedit claſſes, quaſi miſſilia; Sed munitiſſima Sanctæ Mariæ arce, in peninſula ſita, cominus vel pugnat,
vel

vel terret. Siniſtrum verò, ſcuto Ilicis oppidi, & arcis, turriſuè grandioris, pendentibusq; ex ea mille clypeis fortium oppidanorum, numeroſiq;, ac bellacis populi, regionem protegit, ac tuetur. Porrò elementa omnia ſinus huius bono conſpirant. Aer benignus, ac purus; Terra latè ſternitur in planicies, leniter aſſurgit in colles, molliter curuatur in Valles: vbique optimorum omnis generis fructuum, & frumenti, vini, oleiq; ferax: Mare piſcibus abundans, & inſigni, perpetuoque naturæ miraculo nobile: quippe aquæ dulcis fons è medijs ſalſis vndis erumpit, adeo copioſus, vt repellere valeat accedentia parua nauigia: Docente ipſo auctore naturæ Deo, homines poſſe, & inter mortalis vitæ fluctus, animi tranquillitatem, atque inditi ab ipſo Deo ſpiritus dulcedinem conſeruare. Ad naturæ

dona

dona accedit ciuilis dignitas, plu-riumq; nobilitas familiarum. Tan-dem Vrbs Sergiana, vulgo Sarzana, vetuſtæ, ac nobiliſſimæ quondam Vrbi Lunæ ſubſtituta, Genuenſe Dominium nobiliter complet. Ful-get Epiſcopatu præcipuo, ciuibus, familijſq; nobilibus, territorij amœ-nitate, ac fœcunditate; Sed om-nium maximè Sancto Eutychiano, Christi Martyre, atque Nicolao V. egregijs Romanis Pontificibus geni-tis, eſt celebranda.

Hæc de Liguribus ſecùs mare habitantibus.

III. Interiora conſtant multis oppidis, pagiſque innumeris, mul-to habitatore frequentibus; Triora, Ceriana, Zuccarello, Plebe Teicij, Toirano, Saxello, Ouada, Nouis, Gauio cum arce munitiſſima, Vul-tabio, Montobio, Roccataliata, Variſio, Caſtilione, Carro, Bur-ghetto,

ghetto, Godano, Vectiano, Trebiano, Arcola, Coruaria, Amelia, Hortonouo, Caſtronouo, Nicola, Bolano, alijſque.

In vniuersùm tota Liguria frumenti parum, at vini, oleique optimi, & fructiferarum arborum largè fœcunda: ſed ſulcorum terræ ſterilitatem ſupplet maritima natio ſulcando mari, cuius experta eſt elationes verè mirabiles.

SECTIO IV.

DE REGNO CORSICÆ.

1 MODO transmittamus mare, & in Corſicam nauigemus, quæ eſt tertio loco ponenda inter Tyrreni maris inſulas, centeſimo milliario à Genua diſſita. Excurrit à Septemtrione in meridiem milliaria centumquinqua-

quaginta. Circuitus eius quadringentorum. Centumviginti, & vltra hominum millibus habitatur, & longè pluribus habitaretur, niſi gens ferocior armorum tractandorum magis, quam terræ vomere, aut ligone verſandæ tangeretur amore. Sex Epiſcopatus habet, Marianenſem, Accenſem, qui in vnum coaluerunt, Alerienſem, Aiacenſem, Nebienſem, Saguntinum. Habet plura oppida, multos pagos; Olim multis vrbibus celebris fuit, Plinio teſte, alijſque.

II. Tellus varia. Quæ ſpectat Italiam, non parum fert frumenti: reliqua referta vitibus, oleis, ficubus, caſtaneis, amygdalis, moris alendis bombycibus, vnde ſericũ optimum, tandemq; nemoribus pulcherrimis, arbores ad omnem humanum vſum, & feras ad venatorum ſatietatem alentibus. Vino multo abundat,

coque

eoque laudato. Mare alluitur piſcoſiſſimo. Terræ viſcera ferri fodinis affluunt: naturæ cum ipſo Corſicæ nomine in vnum conſpirantis præiudicio. Corſi enim corde ſunt ferreo, adeòque ad ſicam, armaq; prono. Campi verò, monteſq; innumeris gregibus, caprarum præcipuè, equorumque, atque apum examinibus abundant, & lacte, ac melle manant: Aptè etiam ad Corſorum ingenium, qui ſub lingua, cum lacte, & melle, habent aculeum, adeòque foro nati ſunt: Bello autem fortiſſimi, quippè qui cum Romana Republica plura bella geſſerunt, acieque iuſtis exercitibus dimicarunt; præcipuè anno 577. ab vrbe condita cum Prætorio Caio Cicereio, qui in pugna ædem vouit Iunoni monetæ, & vicit, ceſis Corſorum quinque millibus: ita Liuius lib. 42. circa initium. Inſuper ſcatet Corſica

ſica

ſica aquis medicis, curandis morbis.

III. Duas habet arces munitiſſimas Bonifacium ſcilicet, Genuenſem coloniam, cum portu inſigni, & Caluium, pariter cum optimo portu.

Habet etiam alios portus duos; alterum ad Aiacium vrbem, vbi ſinus grandis, atque ager pulcher, & fœcundus; alterum, & quidem pulcherrimum, in parte interiore (vt vocant) quæ vergit in Orientem, vocabulo Portus vetus.

Hæc pro noſtri operis ratione de Dominio Genuenſi, quoad dimenſionem terrarum, & habitatorum frequentiam, atque de hominum, terræq; ingenio dicta ſufficiant.

SECTIO.

SECTIO V.

DE MARI LIGVSTICO.

I. VErùm quia Genuenſes ſuum Dominium Liguriæ, Corſicæq; litoribus negant includi; aliquid de Mari Liguſtico, quod ſibi aſciſcunt, attexedum eſt. Illud ergo Genuenſium virtute per maria omnia diffuſum fuiſſe opportunè demonſtrabitur. Nunc de eius tantum natura, Dominioq; pauca ſubdemus. Longitudo eius Liguriæ litorali æqualis: Latitudo ab Liguria in omnia Corſicæ litora extenditur. Procelloſum eſt ab Auſtro Africo: à Borea etiam nonnihil periculoſum, ſi nauigiorum gubernatores clauum tenentes, ſubitos è montium faucibus

erum-

erumpentes ventos minus promptè declinent. Apud pleroſq; diffamatum eſt ex piſcium penuria: Sed ſi habitatorum, quos alit, numerus computetur, omni caret ſterilitatis infamia: quin potius à fœcunditate celebrandum, cum ab Liguria multùm piſcium ad mediterraneas regiones vniuerſæ Ciſalpinæ Galliæ iugiter transferatur.

II. Dominiũ Liguſtici maris Genuenſibus ferè omnes, certè omnes ſiuè Iuris, ſiuè hiſtoriarum ſcriptores attribuunt: quod quidem magno illis conſtitit, exturbatis ab eo, & iactatis, exactiſq; æquore toto Saracenis. De hoc Dominio maris Liguſtici videndus omninò Petrus Baptiſta Burgus.

CAPVT

CAPVT SECVNDVM.

DE REIPVBLICÆ GENVENSIS Gubernatione.

SECTIO I.

DE MAGISTRATIBVS, atque Concilijs.

I. TRADITIS ijs, quæ de Reipublicæ Dominio traden da erant, tranſeundum eſt ad eiuſdem Reipublicæ gubernationem.

Summa, omniſque poteſtas eſt pœnes Patritiorum familias, quæ, præter abſentes, & vigeſimum ſecundum ætatis annum nondùm tranſ-

tranſgreſſos, modò ſeptingentorum numerum non excedunt. Huic ordini aliquando aliqui pro temporum opportunitate adſcribuntur.

Hi omnes Maius Concilium conſtituunt.

Quotannis ex hoc numero ducenti, maiores annis vigintiſeptem, ſeliguntur, qui Minus Concilium appellantur.

II. Ambobus Concilijs præſunt duo Collegia; Alterum duodecim Senatorum, vnà cum Duce, qui eſt totius Reipublicæ caput; alterum octo Procuratorum, quibus additi, qui Ducali dignitate perfuncti ſunt, atque, quoad in humanis agunt, & ipſi Procuratoria dignitate cenſentur, parem, vel circiter, Senatui numerum explent. Dux ergò cum ambobus hiſce Collegijs, Ianuario menſe appetente, minus Concilium cogunt, ad hoc, vt per illud eligantur

tur triginta (vt lex loquitur) optimi Ciues, coram iiſdem Collegijs, ſed ſuffragium non ferentibus; qui triginta viri poſtridie ex toto maiori Concilio eligunt Minus ducentumuirale Concilium in ſequentem annum. Hi triginta viri biduo, vel triduo, munus expediunt, & Kalendis Ianuarijs ſuccedit nouum annuale Concilium Minus, quod tamen plerumque conſtat ex iiſdem ciuibus, ex quibus conſtabat Concilium anni præteriti, paucis mutatis, vel per obitum, vel per abſentiam, vel ob aliquam iuſtam cauſam, ſeù impedimentum.

III. Duo verò Collegia, præter eos, qui Ducalem dignitatem tenuerunt, ſorte extrahuntur ex vrna, in quam centum viginti virorum ſelectorum nomina conijciuntur hoc pacto.

Cogitur quolibet Iunij menſis initio

initio Minus Concilium, vt ſuppleatur numerus virorum Centum viginti: ſcilicet in locum demortuorum, & eorum, qui proximè ex vrna extracti fuere, qui ſaltem ſunt decem numero: Etenim bis in anno educuntur quinq; ad biennale munus Senatoris, vel Procuratoris, & tres prius educti Senatoris, reliqui duo Procuratoris munere ſungũtur.

Diximus ſaltem decem quotannis extrahi; quia non raro accidit, vt extra ordinem ſit ſupplendus numerus Senatorum, vel Procuratorum, nempè eorum aliquo vita functo, vel ad Ducale faſtigium aſſumpto, vel vtcumque impedito: præterquam quod ex toto Centum viginti virorum numero plures in anno vita excedunt, eorumq; etiam loco alij ſunt ſubſtituendi, vt dictum eſt.

Cogitur ergò menſe Iunio Minus

Con-

Concilium coram Collegijs. Vnuſquiſque de Concilio prodit nomen illius ciuis, ſaltem quadragenarij, quem dignitati Senatoriæ, & Procuratoriæ parem eſſe putat. Mox idem Concilium, ter ad ſummum latis ſuffragijs ſuper vnoquoque nominatorum, ſeù candidatorum, ex illis ſeponit numerum duplo maiorem eo numero, qui deeſt ad numerum Centum viginti. Hic demum numerus, duplo maior, Concilio Maiori proponitur, & ex illo eliguntur tot, quot deſunt ad ſupplendum numerum Centum viginti virorum; qui dicitur Seminarium.

I V. Ducis vero electio huiuſmodi eſt. Duce, biennio exacto, ad propria reuerſo, congregatur maius Concilium: numerantur Conſiliarij, qui interſunt, & totidem globuli ponuntur in vrna cooperta, ex quibus quinquaginta deaurati, reli-

qui deargentati, cœtera omninò ſimiles. Vnuſquiſque ex Conſiliarijs (nemo autem ex duobus Collegijs, quæ in Ducis electione habent ius ferendi ſuffragij, non autem nominandi) ſua manu, cæco delectu, capit globulum ſuum. Sortiti deauratum numero quinquaginta, ſecedunt in conclaue, & quiſque, clam ſocijs, ſcribit nomen illius, quem ad Ducatum euehendum cenſet, modo non ſit minor quinquagenario. Editis nominibus, ſi fortè nominati numerum vigeſimum non attingant, à quinquaginta nominatoribus ſcrutinium repetitur. Stato ergò numero ſaltem viginti candidatorum, itur in ſuffragium cuiuslibet eorum, & quindecim ex eis, qui plura ſuffragia fauentia retulerunt, poſtera die deferuntur ad minus Concilium, cuius ſuffagijs quindecim viri rediguntur ad ſex, qui tandem

dem ad maius Concilium denuò referuntur, atque ille, qui plura ſuffragia retulit, Dux renunciatur.

V. Proſequamur modò quęnam ſint horum in Republica partes.

Dux cum duobus ex Senatu expediunt quædam leuia; vel, ſi grauia, incontinenti, quæ poſtea Senatui, vel Collegijs approbanda proponuntur.

Dux cum Senatoribus Principem refert, & fungitur auctoritate Supremi Rectoris, ita ut poſſit cuncta peragere, præter ea, quorum poteſtas ei per leges adempta eſt. Ciuiles controuerſias omnes dirimere poteſt, vel alijs dirimendas mandare; teſtamenta, omneſque contractus poteſt infringere, & demùm præcipere, regere, & gubernare.

Res verò, quæ ad ſtatum Reipublicæ pertinent, adminiſtrat vnà cum Collegio Procuratorum, de

quo ſupra diximus; quod quidem Procuratorum Collegium procurat Ærarium, & publica bona, atque alia nonnulla, ei à legibus demandata.

Res autem publicæ grauiores, neque à duobus ſimul Collegijs expediri poſſunt, niſi adhibito minori Concilio. Quinimo ad multa neceſſaria eſt etiam auctoritas Concilij Maioris.

Vtriuſque Concilij comitijs ſemper interſunt quinque Legum Conſeruatores, quorum munus eſt curare, nè quid contra Leges fiat.

VI. Præter duos maiores Magiſtratus, ſeù duo Collegia, & duo Concilia, ſeù Conciones, ſunt in Republica quamplures Magiſtratus ſingulis functionibus accommodati. Præcipuè ſeptem viri, Status Inquiſitores appellati, qui, quaſi è ſpecula, publica pericula cuncta proſpiciunt.

ciunt. Alij, numero ſex, curant ea, quæ quouis modo ſpectant ad bellum. Alij quinque curant Annonam. Totidem alij triremes. Totidem naues publicas bellicas, purgando à piratis mari. Totidem mœnia, pilas, portum, aquæductus, vias, opifices. Totidem procurant eſculenta, & poculenta quæcumque, pondera, menſuras. Alia demùm tribunalia, alijs functionibus erecta. Delictis puniendis, litibuſque dirimendis, adhibētur Iuriſperiti exteri. Si verò res exigat, in criminalibus extra ordinem per vtrumque Concilium publicæ vtilitati conſulitur, & ſæpè Suprema poteſtas duobus Collegijs in aliqua re graui conceditur.

VII. Ne autem quis metas attributæ ſibi per Leges poteſtatis excedat, inductus eſt, præter Legum Conſeruatores, quos diximus, quin-

que virorum Magiſtratus, ad cuiuſcumque aliqua publica auctoritate fungentis, cenſuram, Supremorum Syndicatorum appellatione: cuius eſt vigilare, ne Dux, neque alius quiuis Magiſtratus, vel aliquis ex Magiſtratu quocumque, & ne quis, etiam infimi ordinis miniſter, publica auctoritate abutatur, neuè quid contra Leges vel fiat, vel omittatur. Quod, ſi aliquid huiuſmodi admiſſum fuerit, animaduertere poteſt pro culpæ grauitate, & vel capite damnare. Si tamen quis reus fiat conſtante Ducali, ſiue Senatoria, ſiuè Procuratoria dignitate, nequeunt Supremi Syndicatores in illum ferre ſententiam: ſed rem ad minus Concilium deferunt, cuius eſt, abſentibus ambobus Collegijs, & ipſis Supremis Syndicatoribus referentibus, ac Præſidentibus, cauſam cognoſcere, abſoluendo, vel condemnando.

nando. At ſi quis finito Ducali, vel Senatorio, vel Procuratorio munere, vel quiuis alius, à Supremis Syndicatoribus vel capite damnetur, vel notetur infamia, poteſt ad minus Concilium prouocare.

VIII. Aliud, & illud inſigne Tribunal in Republica eſt, Protectores domus Sancti Georgij. Quando ærarium publicum maximis, & continentibus bellis per tot retrò ſæcula exhauſtum eſt; ſæpe numero oportuit mutuari pecunias, ideoque publicos redditus oppignerare, & multa vectigalia in ſolutum creditoribus dare, per ipſoſmet creditores exigenda. Vtq; eorumdem indemnitati conſuleretur, facta eſt iiſdem à Republica poteſtas ex ſe ipſis quadringentorum Concilium eligendi, & Magiſtratum eorum, quos diximus, octo Protectorum, alioſque minores Magiſtratus conſtituendi;

quorum muneris eſt, nedùm oppigneratorum vectigalium exactio, ſed cuicumque creditori, pro modo crediti, iuſta ſolutio, & quarumcumque ciuilium controuerſiarum de huiuſmodi rebus, & earum occaſione, cuiuſcumque etiam capitalis criminis, iuxta Reipublicæ Leges, abſque prouocatione cognitio, iudiciumq;. Huic Vniuerſitati multa à Republica priuilegia conceſſa ſunt, adeòque religiosè cuſtodita; vt non defuerint, qui in vna Ciuitate duas putauerint Reſpublicas conſtitutas, quod vtique falſum eſt. Quantum poteſtatis huic Vniuerſitati à Republica datum eſt; tantumdem eidem apud omnes, etiam exteros, conciliatum eſt dignitatis, ac fidei. Siquidem nulla vnquam Reipublicæ, vel vltima calamitate, vel mutatione etiam, factum eſt, vt creditoribus non ſit ſatisfactum; adeout, hoſtibus etiam in-

ingruentibus, in ſuprema pecuniæ neceſſitate, nunquam Reſpublica immenſam auri, argentique ſummam, tuto illi aſylo creditam, vel reſpexerit; Lucupletiſſimi verò huius rei teſtes fuerunt plures perduellionis rei, damnatique, quibus, eorumque hæredibus, ſatisfactum fuit ſemper æquè ac ciuibus optimè meritis. Hinc euenit, vt non ſolum in illo ærario elicitæ è vectigalibus pecuniæ aſſeruentur; Sed vt in illud ſumma grandis priuatorum, etiam exterorum, pecuniæ vndèquàque confluxerit, confluatque. Hæc de Magiſtratibus Vrbanis.

IX. At Liguria omnis per Gubernatores, Prætoreſue annua tantum poteſtate præditos, adminiſtratur. Corſicæ verò Magiſtratus omnes biennales. Vnus Regni Gubernator cum gladij poteſtate, etiam in omnes, qui ei ſubſunt, Iudices. Gu-

bernator autem pendet à duobus Collegijs, quæ per Magiſtratum quinque virorum res Corſicas adminiſtrant.

Demum omnes, quos diximus vel Vrbani, vel per totum Dominium Magiſtratus, eliguntur, vel per ſola Collegia, vel adhibito tantùm minori Concilio, vel etiam Maiori Concilio conuocato.

X. Leges habet Reſpublica peculiares, eaſque pro recta rerum adminiſtratione, temporumuè opportunitate, quandoque vel mutat, vel corrigit, vel tollit omninò. Sed hæc fiunt tantùmmodo duobus Collegijs ad vtrumque Concilium referentibus, & ijſdem Concilijs probãtibus. At nouæ Leges, quæ antiquas non tollant, vel corrigant, conſtitui poſſunt ab ijſdem Collegijs, minori tantùm Concilio adhibito.

SECTIO II.

DE PIIS OPERIBVS Publicis.

I. OPtime' conſtitutę Reipublicæ ea, quæ hucuſque retulimus, ſufficere poſſe videantur: ſed nonnulla ſubdenda ſunt, quæ non ſine maxima iniuria præterirentur.

Genuenſes, quam Chriſti Domini noſtri fidem ab ipſorum Apoſtolorum æuo auidiſſimè hauſerunt, nunquam dimiſerunt, imò armis, & proprio, hoſtilique ſanguine aſſeruerunt; eximiæ etiam erga Deum pietati copulauerunt. Ideo anno humanæ ſalutis 1637., non docente humana prudentia, nec ſuo bifronte Iano innuente, qui & præte-

rita reſpicere videtur, & ventura proſpicere; Sed Deo auſtore, diuinum libertatis beneficium, Dei genitricis interceſſioni acceptum præcipuè referendum, & cum maxima cautela tenendum eſſe intentiùs intuentes; Sanctiſſimam Dei Genitricem Mariam, vti peculiarem Reginam, ſacris eius pedibus prouoluti, ſalutauerunt. Piam verò, tantamque Reginam, eius ad exemplum, quantùm humanitùs licet, pietatis officijs æquum erat omninò demereri. Hoc præſtiterunt ſemper, prę-ſtantque pro viribus Genuenſes. Siquidem Pia opera, dudùm anteà in ſua Vrbe inſtituta, ſemper nouis in dies incrementis amplificant.

II. Dudùm ergò inſtituerunt Officium Pauperum, vt vocant, ad omnium pauperum confugium, atque ſubſidium. Huic Officio inſeruiunt Octo viri, quorum munus eſt

men-

mendicos omnes de triuijs, templiſque tollere, & in vnum cogere, alere, veſtire, iiſque de vitæ neceſſarijs prouidere, eos ad pietatem erudire, ad aliquod opificium inſtituere, ſenes, infirmos, ac debiles, etiam otioſos, nutrire. Huius fama publicæ beneficentiæ, nedùm ab vniuerſa Reipublicæ ditione, ſed ab finitimis omnibus quoſcumque vagos, atque inertes inuitat: Vnde fit, vt manipulatim huiuſmodi homines, cum coniugibus, ac liberis, in Vrbem irruant, nemine prohibente: Ijdem vias, plateas, Templa, priuatas domos infeſtant. Multi capiuntur, & ad pias Aedes ægrè ducuntur, placet enim magis licentia, quam diſciplina, quando vtroque modo victus paratur. Tanto operi, iamdudùm (vt ſupra innuimus) inſtituto, nunc ampliſſima domus, cum proprio templo, in honorem Immaculatæ

culatæ Virginis Conceptionis, extruitur, quæ licet non adhuc perfecta, tamen intuentibus maximæ admirationi eſt, & propè diem fontibus, nemore, ac viridarijs erit introſpicientibus iucundiſſima: Modo feruet opus, quod iam peruenit vltra dimidium.

E iiſdem Officij curæ, ac ſollicitudini, reliqua Vrbana turba eſt commendata, ne quis egenus, ſed mendicare erubeſcens, domi, vel miſerè viuat, vel pereat. Adeunt ergò id genus homines Octouiros, pauperum Protectores, docentque de ſua egeſtate; qui Protectores qualibet die Dominica ijs diſtribuũt tantùm panis, atque pecuniæ, quantùm ſufficere poſſit ad illam familiam ſuſtentandam, habita ratione vniuſcuiuſque natalium, atque ad ſibimet, ſuiſque ſubueniendum induſtriæ, vel impotentiæ. Tanta, &

per-

perpetua erogatio vnicè pendet à liberalitate, imò pietate priuatorum, qui vel olim huic rei annuis redditibus proſpexerunt; vel, ſiuè inter viuos; ſiuè ex cauſa mortis, modò proſpiciunt. Hic idem Magiſtratus eſt Iudex ordinarius cauſarum ciuilium eorum omnium, quibus ſubuenit; quæ res loco maximi beneficij habetur; Ita enim inopum lites & citius, & abſque diſpendio, & ſine ſtrepitu, & figura iudicij, ſolaque facti veritate inſpecta, finiuntur. Demum ijdem Protectores procurant bona immobilia, Iura, Actioneſque ad tantum opus pertinentes.

Officium hoc pauperũ magnum eſt (haud dubiè) pietatis opus; ſed non vnicum, quippe ſecundo loco addendum eſt aliud, quod dicitur

III. Officium Miſericordiæ; quod conſtat ex quatuor viris, qui, vna cum Archiepiſcopo, curant, ne

vltimæ

vltimæ piæ voluntates effectu careant, coguntque renitentes ad eas adimplendas; & diſtribuunt inter pauperes multa pia relicta, ſibi credita, ad præſcriptum teſtatorum: Quod quidem plurimum confert pauperibus ſuſtentãdis: quandoquidem, per nobiles, & pias matronas, ætate prouectas, & viduas, vniuſcuiuſque auxilio indigentis, domum inuiſunt, eique nihil neceſſarium deeſſe ſinunt, multo quotannis ære erogato.

Nec ſolæ nobiles matronæ, mulieres Miſericordiæ appellatæ, funguntur hoc pietatis officio; ſed inſtituta eſt antiquitùs ſocietas, valde pia, virorum honeſtæ conditionis, & ſpectatæ virtutis, qui, viri Miſericordiæ, & boni teſtimonij, grandes eleemoſynas colligunt, eaſque inter occultos pauperes diſtribuunt, vrbem ſcrutantes in lucernis.

IV. Ter-

IV. Tertio loco ſuccedit Noſocomium, recipiendis cuiuſcumque generis, & nationis ægrotis. Opus hoc creditum eſt duodecim viris (Protectores appellant) qui aliqua ſimul omnes, ſed plura, partita inter ſe ſe triennali cura, quaterni adminiſtrant, & cauſas omnes quouis modo ad ſe pertinentes, cognoſcunt. Domus ampla, & vſque ad delicias ornata, fõtibus ſcilicet, hortiſque languentium animis recreandis. Ad mille, & quandoque longè vltra, recipit vtriuſque ſexus morbis laborantes.

Ex Protectoribus aliquis quotidie omnes viſitat, pluresque medicos adhibet, nec cuilibet, vel maximo, ſumptui parcitur, vt nihil ægrotorum deſit nedum neceſſitati, ſed luxui.

Hæc domus ab piorum liberalitate magnos redditus poſſidet, & copioſas

pioſas iugiter eleemoſynas colligit.

V. Quarto loco ponemus aliam domum, ſeù aliud Noſocomium Incurabilium, vt aiunt; de qua eadem ferè dicenda, quæ vltimo loco dicta ſunt.

VI. Quinto loco Officium Redemptionis captiuorum, qui paſſim quantouis pretio redimuntur: Intantum abutentibus infidelibus Genuenſium caritate, vt ſextuplum petant, habeantque pro Genuenſibus, eo quod exigunt pro alijs omnium ferè nationum captiuis. Huic operi, facilè omnium pijſſimo, proprius Magiſtratus inſtitutus eſt.

VII. Sexto loco Magiſtratus Montis pietatis, opus notiſſimum, quod Genuæ omnibus largè ſubuenit.

VIII. Septimo loco Sancti Ioſephi Virginum puellarum domus, quæ omnibus per Vrbem infirmis peten-

petentibus, gratis medicos, medicamina optima, ac fomenta miniſtrant; magnum quidem ſubſidium ijs pauperibus, qui publicam infirmorum domum adire erubeſcunt, nec domi ſuæ ſe ſe valent curare.

IX. Carceribus mancipati, licet ex delicto, habent Protectores ſuos, qui, & pro eis agunt apud Iudices, & ijs alendis neceſſaria ſuppeditant.

X. Poſtremò Mortuis curandis, ac ſepeliendis, & eorumdem animabus ad æternam requiem, Dei benignitate, promouendis, & eorum familijs aliquo ſubſidio iuuandis, infinitæ propemodum Societates inſtitutæ ſunt, quarum omnium impenſa ſummam pecuniæ efficit vix credibilem.

XI. Tot, tantiſque publicis Pijs operibus, quæ omnibus, ſubdenda ſunt alia, quæ non omnibus ſubueniunt, ſed multis, nempè

Do-

Domus duæ mulierum ab impudicitia ad bonam frugem conuerſarum.

Domus quinque Virginum pauperum, quæ docentur ſuis ſibi manibus victum quęrere, vſque dum nuptum dentur.

Domus paupernm puerorum Orphanorum.

Domus alia puerorum, qui per vias diſperſi, alioqui ſine tecto agunt, omni humano auxilio deſtituti, qui & ſuis ſibi manibus cõſulere diſcũt.

Domus alia ſenum indigentium.

Turba autem infantium expoſitorum vltra mille, quam Noſocomium, ſeù infirmorum domus alit, quoaduſque alicui opificio ſint apti.

Demum omnium Sacrorum Ordinum Regulares innumeri, quibus verè nihil deeſt.

Sacerdotum ſecularium magnus numerus, qui de altari viuunt, de-

que

que multitudine Capellaniarum (vt vocant) perpetuarum.

Templorum nedùm nitor, ſed ſacra omnis generis, argenteaque ſupellex, nulli magnarum Vrbium ceſſura.

XII. Tandem, quando Templa ingreſſi ſumus, de ſtatu etiam, atque Gubernatione Eccleſiaſtica pauca enarremus.

Genuenſis Archiepiſcopus iam indè à multis ſæculis multorum eſt Epiſcoporum Metropolita. Vnà cùm Officio Miſericordiæ, vt ſupra dictum eſt, magnam pecuniæ ſummam inter pauperes quotannis diſtribuit. Eius verò redditus, olim vberes, modò, præ rerum humanarum viciſſitudine, ij ſunt, qui menſam frugalem potiùs exhibeant, exigantque, quàm lautam: & tamen qui illum totis triginta annis tenuit Stephanus Cardinalis Duratius, de

pro-

proprio lauto patrimonio Sanctam Genuenſem Eccleſiam ſuper duas petras firmiſſimas ſtabiliuit, Seminario ſcilicet Clericorum, & Miſſionariorum Sacerdotum Collegio magnificè ædificatis, adeòque ſibimet beata manſione in domo Domini præparata. In Clericorum conuictu, ad conſtruendam Eccleſiaſticam molem, diſciplinæ, ac ſcientiæ ſalubri ſcalpro, iuuenes, ſacris initiati, vel initiandi, poliuntur. In Sacerdotum verò Collegio degunt viri, vitæ ſanctimonia, atque inſatigabili opera ſalutem animarum procurantes.

XIII. Reliqui per Genuenſe Dominium Epiſcopatus varij redditus ſunt: In Liguria Sarzanenſis, Albiganenſis, Sauonenſis, ac Vintimillienſis, ſaltem modici, Brugnatenſis, ac Naulenſis tenues. In Corſica Alerienſis, Aiacenſis, ac

Ma-

Marianenſis copioſi, ni penſionibus exhaurirentur. Nebienſis, & Saguntinus inopes; ſed quod deeſt redditibus, frugalitate ſuppletur, quæ in Vrbibus ſordida, extra illas vtcumque tolleratur.

Corſicæ verò Epiſcoporum laboribus ſubleuandis, & Chriſtifidelibus in vaſtis Diœceſibus inſtruendis egregius noſtri ſeculi vir, ac Senator Ioannes Hieronymus de Bene, ſuo priuato ære, fundauit in Genua Vrbe ſub Senatus auctoritate Collegium Clericorum, qui Societatis Ieſu diſciplina, probitate, & doctrina armati,& Sacerdotes ordinati, Apoſtolicum opus exequuntur: Exemplo Summorum Pontificum,qui Romæ Collegia huiuſmodi Gręcis, Anglis, Hibernis, ac Maronitis inſtituerunt. Sed quis opera illa huic, de quo loquimur, compoſuerit? Romanis Pontificibus dictum eſt,Paſce

oues

oues meas: Eorum eſt potentia, eorum eſt Regnum, vt tanto muneri pares eſſe poſſint. Eccleſiæ theſauri in idipſum collati ſunt. Græci, Angli, Hiberni, ac Maronitæ, niſi Roma ſubueniatur, panem petunt, & non eſt qui frangat eis. At Corſis non deerant nec Præſules, nec Curiones, nec Sacerdotes, nec cuiuſcumq; ordinis Regulares: Sed Ioannis Hieronymi (verè Iuſti, atque Italicę vere *Dabbene*) priuatæ Heroicę pietati, ac liberalitati, non ſatisfacit menſura bona: exagitatam exigit, ac ſuperfluentem, ideòque vltro, de ſuo, Corſis, non panem, quo affluebant, ſed volatilia pennata miniſtranda ſuſcepit. Meritò

Dicite Iuſto, quoniam benè.

De Gubernatione Reipublicę ſatis. Sequitur tractatus de Potentia.

CAPVT TERTIVM.

SECTIO I.

DE POTENTIA ab effectibus.

I. ANNO 1625, prǽter expectationem, maximi in Rempublicam belli pondus incùbuit. Illa raptim mercede conduxit peditum decem millia, & aliquot Equites, pro locorum ingenio ſufficientes. Ad hoc quatuor millia Ciuium armauit, & alia quatuor millia ex delectu vtriuſque Oræ maritimæ, qui delectus haud minorem ſexaginta

armatorum millium ſummam conficit. Pars copiarum ad anguſtias Apennini, vigeſimo ab vrbe milliario, conſedit; pars alia tutandæ occidentali prouinciæ miſſa. Illa ad Vultabium, in montium faucibus, ac modica planicie, cum hoſtibus manus conſeruit, & , prælio victa, bello vicit. Nam hoſtis, ex cruenta admodum victoria, Genuenſium animos, vireſque percipiens; ad Vrbem procedendum non eſſe decreuit: Et Feriæ Duce, Mediolanēſi Gubernatore cum valido exercitu appropinquante, aliquot oppida, pagoſque cepiſſe contentus, receptui cecinit, & occidentalem Prouinciam petijt, eoque tractu, qui ab Albingana Vintimillium vſque pertingit, potitus eſt. Interim Reſpublica, mari potior, Vneliæ, & Marri oppida cum fœcundis admodum Vallibus, hoſtilemque pre-

toriam

toriam triremem intercepit, mox Gauium, octingentis peditibus firmatum, ac reliqua mediterranea oppida, ſuarum tantùm copiarum parte adhibita, recuperauit. Exinde, Hiſpanis auxilijs accedentibus, ab vniuerſa Occidentali ora, ditioneque, hoſtes exegit, & plura oppida hoſtilia occupauit.

II. Hæc præſtitiſſe vtique magnæ potentiæ fuit. Bello vixdum finito, triennij ſpatio, quam diximus Pilam conſtruxit, Regis opus, vt ait ille, idque cautioni potius, quàm neceſſitati: alia enim ſimili Pila ante plura ſecula nauigiorum ſecuritati proſpectum erat.

Sæpè his proximis annis duodecim triremes inſtructiſſimas habuit, & aliquando, additis multis, ijſque validis grandioribus bellicis nauibus, claſſem haud contemnendam adornauit, quæ magnum mediter-

ranei tractum nauigauit, idque citra belli neceſſitatem, imò peſtilentia imminente; adeoque ſi fortè bellum ingrueret, non eſt dubitandum Liguriam vniuerſam maximis claſſibus ſuffecturam, quando vnum oppidum Arenzanum, vſque ad hanc ferè diem nullius nominis, modò quinquaginta onerarijs nauibus grãdioribus ad maria omnia vſquequàque tranſcurrit, vt ſupra dictum eſt ſuo loco.

III. Sed magnum potentiæ, maximum ſapientiæ documentum fuit nouorum Mœnium cõſtructio triennalis, eoque triennio, quo bellum magis deſierat, quam pax cœperat, & altera manu arma, altera cæmenta, & lapides tractabantur, & ab inſidijs conſpirationum cauendum, & perduelles capite plectendi fuerunt.

Quo facto Genuenſes maximam con-

conſtantiæ, atque in Patriam pietatis laudem meruerunt: quandoquidem, hoſte pluribus primariæ Nobilitatis per bellum captis, præſentem mortem intentante, ſi in perduelles animaduerteretur; ad Concilium relata re, ad vnum omnes, etiamque ij, quorum fratres vita periclitabantur, rebelles capite plectendos eſſe cenſuerunt. Quo animi robore, & punita rebellio, & optimi Ciues ſeruati, hoſte ab incępto vltrò deſiſtente.

IV. Documentum diximus magnum non potentiæ ſolùm, ſed ſapientiæ. Siquidem, tanta munitione ad loci ingenium adiecta, factum eſt, Genuam amicorum auxilio diù poſſe, amicos verò Genuæ opportunitatibus carere vix poſſe: Et ſuper omnem vtilitatem eſt, vrgente bello, defenſionem paratam in mœnibus, manibuſque habere:

Vtque potentiorum auxilia in magno pretio habenda, ita ab ijs non pendere tutum eſt, atque magnificum.

Cæterum cum Genuenſis Reſpublica Cælorum Reginæ dediderit ſe ſe, impletum eſt omne
conſilium, & quoduis
periculum abactũ,
ſi illa, pro ſua
pietate,
reſpiciat in faciem Chriſti ſui, atque in opportunitatibus
exiſtat ad
iutrix.

SE-

SECTIO II.

DE POTENTIA A CAVSIS.

I. CAVSAS autem Genuenſium Potentiæ recenſere non abs re fuerit. Cuiuſcumq; Nationis potentia pendet præcipuè ab hominum multitudine: Hæc verò in vnam regionem conuenit, vel ab agri vbertate, vel ab loci poſitu, & opportunitate, cum cæli ſalubritate coniuncta. Agri vbertate caret omninò Liguria ferè omnis, ac frumento importato indiget non pauco. Verùm ob idipſum à finitimis regionibus, ab maritima Etruriæ, ab Sicilia, ab Apulia, ab Africa, à Gallia, ab vſque Gedano, alijſque ad mare Balticum emporijs confluunt Genuam

ad ſatietatem frumenta: itaut illa ſæpe alijs vrbibus ſit pro horreo, cum nedùm Liguriam, ſed alias Italiæ Prouincias, quandoque ſterilitate inſolita laborantes, alat, nutriatque. Ergò cæli ſalubritas, poſituſque opportunitas, Genuæ pro vbertate eſt: Et ſi accipit à finitimis frumenta, iiſdem non raro ſuas copias abundè refundit. Hinc eſt, quod, emporij beneficio, multos alit mercatores, aliundè accipiente fruge, atque omnis generis merce, eaſque vel vendentes, vel aliò tranſmittentes, ac dum ibi manent, curantes, quæ omnia vndique habitatores acceſſunt, quorum gliſcente multitudine, gliſcunt & vectigalia, atque impletur ærarium: Et vſu compertum eſt, maiores Vrbes ſua incrementa debere magis poſitus opportunitati, quam glebæ. Imò ipſa natura deficiens, cogente neceſſitate, indu-

ſtriam

ſtriam excitat, acuitque, & quod intra naturæ confinia vix poterat eſſe modicum, ſi natura negat, facit induſtria maximum. Exempla ſuppeterent vbique terrarum hæc fuſius proſequentibus.

II. Eadem poſitus opportunitas alius generis potentiam gignit, quãdocumque contingit arma tractare, vel ſaltem eorum inter finitimos fragorem exaudire. Suppetiæ enim facillimè in ampliſſimi portus ſinum ab mari aperto accipiuntur, & contrà ab hoſtibus difficulter intercipiuntur. Si verò bellum geratur inter finitimos, contingit à Republica multa flagitari per bellum gerentes: per Rempublicam autem concedi, negari, permitti, impediri, quæ victoriam vel dent, vel adimant. Eſt autem maxima pars potentiæ iuuare poſſe, atque nocere.

Rurſus maximè confert ad po-

tentiam, potentiorum iniurijs non patere.

III. De Vrbis Genuæ ſecuritate actum eſt ſatis, & aliquid etiam dictum de Sauona, de Gauio, de Arce Sanctæ Mariæ, de Bonifacio, & de Caluio; quæ omnes munitiones expugnatu difficillimæ habentur, nec carent propugnatoribus; Nam Liguria, & Corſica centum fermè millia hominum armis apta habent. Ligures verò (vt ait ille) malo aſſueti, ac ob idipſum multò magis Corſi, locorum difficultatibus adiuti, & munitionibus tecti, ſe ſe, ſuaque tutari valent. Certè bello anni 1625 nulla harum, quas modò retulimus, munitionum, in poteſtatem hoſtium peruenit, excepta Gauij arce, quæ tunc erat antiqui operis, & poſt bellum ad perfectæ militaris architecturæ præſcriptum munita eſt.

IV. Ali-

IV. Aliqua etiam potentiæ pars eſt nautarum, gubernatorum, aliorumque, nauium, & triremium ductorum, ac fabrorum, nedum copiam habere, ſed poſſe de iiſdem alijs inopiam facere, eos ad Patriæ defenſionem vocando. Siluas cæduas claſſibus parandis habet in Corſica, & nonnullas etiam in continenti. Ærarij verò difficultates (communem Principibus omnibus querelam) Reſpublica Genuēſis ſuperare poteſt, vt quiſquam alius; quod vel ex ipſorum eius actorum inſpectione, ſatis apparet. Quippè, ſex annorum (vt diximus) ſpatio Mœnia, Pilam, mirabiliter extruxit; Sauonam, Gauium muniuit egregiè; & hæc omnia vix grauiſſimo anni 1625 bello perfuncta. Quæ verò potuit ſe munire in poſterum; munita iam, minori diſpendio ſemper ſe tuebitur in re præſenti, & ei

D 6 diſpen-

diſpendio promptum habebit æra-rium: Diuina enim prouidentia, quæ illi miniſtrauit (liceat ità loqui) ſemen ad ſuam futuram ſecuritatem in terra, atque in mari ſeminandam; & fructus ad eamdem ſuſtendandam præſtabit. De prouidentia loquimur, non de omnipotentia, cuius etiam opera ſperanda eſſent, quando tot theſauros in agro feraciſſimo, hoc eſt in ſinu pauperum, Genuenſis Reſpublica indeſinenter abſcondit.

V. De prouidentia Dei beniguiſſima loquimur, cuius inſtinctu duo firmiſſima huic rei (ærario ſcilicet) fundamenta iacta ſunt: alterum eſt inconcuſſa fides: alterum verò pars non exigua earum portionum in ijs vectigalibus, quæ, vt diximus, olim pecunias ſuas Reipublicæ credentibus in ſolutum data ſunt; quæ portiones (loca Sancti

Geor-

Georgij dictæ) vel ab ipſa Republica ſepoſitæ, vel à priuatorum multorum ſtudio in Rempublicam collatæ ſunt, ad ipſa vectigalia redimenda; ac interim ex eorum annuo fructu, quem nemo capit, alia eiuſdem generis loca, ſeù portiones emuntur, quæ, ſi appareat aliqua neceſſitas, paratos habent emptores, vel ad multorum veterum teſtatorum voluntates implendas, vel ad ſuas pecunias exili etiam fœnore ei debitori credendas, cuius fides numquam defecit: Adeoque hinc fit, vt exiguo redditu confeſtim parari poſſit magna ſors, in publicas neceſſitates eroganda; Vtque ex hoc vno fonte, ab quacumque iniuſtitiæ fęce, limoque puriſſimo (nempè aqua ſponte ſua, ſicut pluuia in vellus, ſine vllo querelarum fragore deſcendente) ad nutum modò hauriri poſ-
ſint

ſint aureorum ad tricies centena millia, quod vel Regibus non ſine labore contingit: & hoc peculium in dies creſcit, ac multiplicatur.

CAPVT

CAPVT QVARTVM.

DE GENVENSIS REIPVBLICÆ Dignitate.

SECTIO PRIMA

DE ORIGINE REIPVBLICÆ Genuenſis.

I. VLTIMO loco de Genuenſis Reipublicæ dignitate dicendũ: quæ quidem, vt ex Dominio, Gubernatione, & Potentia quaſi elementis conflatur; ita ex multis quaſi perfectis miſtis augetur.

Primum omnium Origo, Vetuſtas; Mox res geſtæ, virtus ciuilis, & bel-

& bellica, magnificentia, honos Reipublicæ habitus à magnis Regibus, priuatorum diuitiæ, coniugia, potentia apud exteros, & ſi qua alia.

Originem Vrbis Genuæ triplicem intuemur.

Primam ſcimus, ac neſcimus. Neſcimus; quia illi antiquitatis eſt obducta caligo; ac multa de Iano fundatore, alijſque vetuſtoribus, ab alijs tradita, miſſa facimus, neque aſſerentes, neque confutantes. Scimus etiam; Nam, tradente Liuio in principio libri trigeſimi, Spurio Lucretio Prætori prorogatum imperium, vt Genuam, oppidum maritimum à Magone dirutum, æxedificaret; certum eſt, Romanos, atque adeò quoſcumque ante illos Italiæ dominos, abſque damno Genua carere non potuiſſe. Quippe, dum Annibal Romæ ceruicibus imminebat,

bat, inter tot curas, tantaque diſpendia, dum Punicis pluribus exercitibus plures exercitus opponendi erant, Romani Dux exercitus alieno vtique tempore mutabatur in Architectum, niſi tanti fuiſſet Genuam ſtatim intra annum in integrum reſtituere. Si ergo Genua adeo neceſſaria erat, oportuit & multo ante ædificari, ſemperque ab omnibus in Italia, atque in proximis regionibus dominantibus, magnificeri: Cui rei etiam fidem adſtruit multarum conſenſus ætatum, quæ Genuam Ianuam dixerunt; per illam enim petentibus Italiam, Italiaque excedentibus, quaſi via militari, ingreſſio, & egreſſio eſt commodior, atq; communior. Teſtante ergo Liuio de præclara, ac Romanæ rei neceſſaria ſecunda Origine, prima etiam neceſſaria, vetus, ac nobiliscius Origo ratione vrgente con-

conuincitur : prima quidem ante quorumcumq; certorum annalium memoriam : altera ſecundo bello Punico, adeoque vltra ſecula duo de viginti circitèr.

II. Quanta verò illa tunc fuerit, etiam aliūde ſuaderi poteſt. Scribit idem Liuius libro 28. in fine, Magonem, iuuentute lecta in claſſem impoſita, in Italiam triginta roſtratis nauibus, & multis onerarijs, duodecim millia peditum, duo fermè equitum traieciſſe, Genuamq; , nullis præſidijs maritimam oram tutantibus, repentino aduentu cepiſſe; quæ verba implicant triplicem excuſationem Vrbis captæ, nempè valido hoſte, ex inopinato, & Senatu in vnum Annibalem conuerſo, non ſine tacita querela de incuria, vel de impotentia oræ maritimæ tutandæ. Rurſus à Magone, Annibalis fratre, dirutam, ſonat quid haud exile; non

enim

enim tanti fuiſſet, in oppidum qualecumque ſæuire, facili Romanorum damno. Ab hac ſecunda Origine quæ fuerint Vrbis Genuæ partes vſque ad tertiam, quæ contigit ſeculo humanæ ſalutis decimo, libet paucis inquirere.

III. Certum eſt ex eodem Liuio, Ligures Romanæ Reipublicæ, in ſumma eiuſdem fortuna (domita nempè Cartagine, Africa, Græcia, Aſia) triginta circiter annis negotium faceſſiſſe, Piſas quadraginta armatorum millibus oppugnaſſe, à Minucio Conſule vix ſeruatas; ferè ſemper cum ambobus Conſulibus bellum geſſiſſe, cum maximi nominis Ducibus ſigna contuliſſe, eos in caſtris obſediſſe, & tantùm non furcarum Caudinarum (vt loquitur Liuius libro 35. anno 558. ab vrbe condita) exempla renouaſſe: Demum populũ Romanum, Orbis iam

tùm

tùm domitorem, ſæpè in ea pericula adduxiſſe, vt Romæ trepidatum ſit, ſupplicationeſq; decretæ, & quamplures ædes Romanorum numinibus dedicatæ ex votis pro publica ſalute ſuſceptis. Neque hæc ſemper omne Ligurum nomen præſtitiſſe; ſed aliquando partem tantùm aliquam, neque magnam, aliquando ſolos Ligures Ingaunos, aliquando alios, ſed plerumque Apenninum incolentes, locorum anguſtia fauente. Hæc Liuius ab anno 545, ad annum 574. circiter ab vrbe condita.

Inter hæc nuſquam apparet Genua, quam ab Romanis conſtantiſſimè aduerſus Pœnos ſtantem legimus, aduerſus verò Romanos, cum ſuæ gentis populis arma ſociantem, non legimus. Meritò quidem; nam pro exædificatione gratia referenda erat.

IV. In alto cæteroqui rerum Ge-

Genuenſium ſilentio, aliud agentes, incidimus in hiſtoriam Piſtorienſem, Romæ anno 1656 typis excuſam, auctore Michaele Angelo Salui: qui tradit anno 569. ab Roma condita, ideſt paulo poſt ſecundum bellum Punicum, annis verò 186. ante Chriſti Domini noſtri aduentum, quoſdam Ligures inter ſuos primarios, varijs caſibus iactatos, & pleroſque exules, ad vrbem Piſtorium confugiſſe, ibique, certis conditionibus receptos, ſedes fixiſſe, opeſq; comparaſſe: Exin magnam pecuniæ vim Genuam, Ligurum caput, miſiſſe ad exilium redimendum. Mox, Piſtorium reuerſos, numero, & opibus auctos, euiciſſe, vt Piſtorienſes ſibi onus imponerent ſoluendi quotannis Vrbi Genuæ auri libras centum. Hoc vno, alteroue anno impleuerunt: Sed poſtea, facti pœnitentes, nedùm tributum

pen-

pendere renuerunt; sed tantum non Genuenſes incolas omnes, fortaſſe graues nimis, ac ſuperbius agentes experti) Vrbe excedere coegerunt. Genuenſes, re cognita, per legatum fruſtrà officij admonitos Piſtorienſes, mox armis domuerunt. Sed, Genuenſium exercitu vix ab capta Vrbe digreſſo, Piſtorienſes, Feſulanis adnitentibus, Genuenſes incolas omninò exegerunt, iugumque excuſſerunt. Hoc vnum, vltrò, caſuque oblatum, retulimus, aliorum incurioſi: nec enim iuuat vetera quæque nationum facta diligentiùs perſcrutari.

V. Cæterum Genuæ quies vſque ad Cæſares, & ſub Cæſaribus, atque ſub Italiæ Regibus Odoacre Erulo, Theodorico, & ſucceſſoribus Oſtrogotis, ac rurſus ſub Græcis Imperatoribus, & Exarchis.

Tandem, ingruentibus Longobardis

bardis, Genua Italicæ nobilitati tutum diù præbuit aſylnm, atque confugium; præcipuè Mediolanenſibus, eorumque Archiepiſcopis, qui totis ſeptuaginta annis Genuæ ſubſtiterunt; atque hinc maximum Genuenſis res incrementum accepit; quod dudùm anteà ortum habuerat, quando Attila, Hunnorum Rex, Aquileiam, Mediolanum, Ticinum, aliaſque Italiæ Vrbes expugnauit, & diruit, multis Italis Apenninum, ac mare pro muro, ac foſſa inundationi tantarum copiarum opponere ſatagentibus. Sed Longobardi tandem, vniuerſa Italia ſubacta, ibique Romani Imperij nomine ferè deleto, ſub Rege Rotari, ſuæ nationis ſeptimo, anno ſalutis 670. Genuam etiam expugnauerunt, & diripuerunt.

VI. Adeo in duobus populis, æmulis olim futuris, variante for-

tuna,

tuna, Genuenſibus ſcilicet, de quibus modo ſcribimus, Venetiſque, vt ambobus eadem fuerit cauſa, vel originis, vel incrementi: ſed Genuenſibus ad cladem, Venetis ad victoriam. Siquidem barbarorum in Romanum Imperium irruptio, maximèque in Italiam, duorum, vel trium ſeculorum ſpatio, iuncos, arundineſque piſcatorias Venetæ paludis firmauit in iacula: Hinc humiles piſcatorum caſæ, nobiliore habitatore ab circumiecto continente allecto, in tantum extulerunt ſe ſe, vt Veneti, ſua virtute armati, aquarumque reciprocantium (noui generis munitione) tecti, maximis Regibus obniti, eoſque ab vrbe ſua arcere potuerint: Genuenſes verò, à quibus, vt potè reliquis Italiæ populis validioribus, barbaræ nationes diù abſtinuerant, quique & extraneos in tutelam accipere non renuerant,

nuerant; tandem ſuæ hoſpitalitatis præmium direptionem, & Reipublicæ euerſionem ſunt conſecuti. Durum vtique bellum fuit Pipino Regi aggredienti Vrbem, nedum vndis circumfuſam, ſed, æſtu naues hoſtium prius in breuia deferente, mox defixas in limo deſtituente, ſecuram. Quantum enim intereſt pugnare cum viris, vel cum elementis! Sed nec pronum erit poſthac, Genuam fortè oppugnantibus, ſulphureo puluere ſaxeos montes ſubuertere, atque inter cautes ſibi de annona proſpicere; adeoque humili aggere cacumina Apennini montis impetere: eritque æquè ſecurum erectos ad ſidera tollere vultus, ac inter vndas, paludeſuè, nec tamen minus prouidenter, ac fortiter deliteſcere. Naturæ enim, imò Dei donis opportunè vti, & fortitudinis, & ſapientiæ eſt. Ergo vt mirabiles

elationes maris, ita & mirabilis in altis Dominus. Cæterùm quid ni aliquando patriæ meæ, de quibuſcunque, qui fortaſſe contingerent, hoſtibus ſint ſperandæ victoriæ, quando proximis his diebus in eius ſinum, quaſi de ſummo Cęlo dexterà inuicti Eccleſiæ militantis, ac triumphantis propugnatoris, ac proprij Genuenſis Reipublicæ patroni Martyris Georgij delapſa eſt, quæ Genuenſia purpureæ Crucis radiantis ſigna vltrò in hoſtes inferat, ac triumphet?

VII. Anno verò 795. Carolus Magnus Francorum Rex, Deſiderio Longobardorum Rege deuicto, atque iam Romanus Imperator aſſumptus, Genuæ præfecturam conceſſit Comiti Ademaro, propinquo ſuo, qui, valida Genuenſium claſſe, Saracenos Corſica expulit, & exinde ea Inſula quæſita Genuenſibus

fuit

fuit nec vnquam, niſi partim, vel ad breue tempus amiſſa.

VIII. Iam verò ad tertiam originem multò nobiliſſimam feſtinat oratio.

Anno 936. erupit Genuæ fons ſanguineus, immane maximæ calamitatis, excidijque præſagium. Abſente enim ab Vrbe potenti claſſe, Saraceni, acceptas clades vltum euntes, repetito veteri Magonis exemplo, commodam, tutamque occaſionem nacti, repentino aduentu, Vrbem, propugnatoribus vacuã, inuadunt, intrant, diripiunt, incendunt, multos mortales imbelles igni, ferroque tradunt, multos, omnemque direptæ Vrbis prædam ad naues abducunt. Vix lætis vela dantibus Saracenis, Genuenſium claſſis aduenit, patriæ tantùm cadauer inuenit, hominum cadaueribus flammis abſumptis. Tanto conſtitit ſangui-

ne prodigij ſanguinei fides! Exanimati licet Genuenſes miſeranda ſpecie, tamen, ruptis importuni luctus moris, curſum in Africam dirigentes, volatu potius, quàm remigio, hoſtes apud Corſicam, Sardiniamuè aſſequuntur, aggrediuntur, ijsque ad internecionem deletis, receptam prædam, non patriæ, in cinerem, pulueremque redactæ, ſed præruptis ſcopulis, arenis, ac fumiganti adhuc patrio ſolo reſtituunt. Ex cineribus, oſſibuſque ſemiuſtis innoxię multitudinis, in odium fidei, Chriſtianæque religionis incenſæ; nulla humana ope, ſed vno Spiritu Diuino flante, denuò extitit Ciuitas Genua, noua, deſcendens, quaſi de Cęlo, à Deo igne probata, atque purgata, adeoque ſine macula, ſine ruga, nulli humanæ poteſtati ſubdita, vel obnoxia.

SE-

SECTIO II.

De Genuenſis Reipublicæ Victorijs aduerſus Saracenos.

I. TERTIAM, & poſtremam hanc originem, vt potè Diuinam, & quæ duas priores ſuo fulgore perſtringit, exceperunt innumeri euentus, omninò maiores humanis. Qui enim fieri potuit, vt Vrbs nuper exciſa, vix vnius ſeculi ſpatio reſumpto ſpiritu, occaſione Sacri belli in tot claſſes eruperit, & tot, tantaſque victorias de communi Chriſtianorum, ſed peculiari ſuo hoſte (primum rediuiuæ Reipublicę facinus) reportauerit? Graues Genuenſium dexteras in multis Sacri belli expeditionibus ſenſere Syria omnis, ac Paleſtina; eaſq

propugnantes Turcarum, Perſarumque phalanges: Præcipuè apud Hieroſolymam, Antiochiam, Gibellum, Tortoſam, Cæſaream, in cuius Vrbis expugnatione obtigit eis catinus ſmaragdinus, quo lapide nullus toto orbe pulcrior, nullus ſplendidior, excepto eo, Genuenſibus longè pretioſiori, in quo apud Chriſti Domini noſtri ſepulcrum inſculptum fuit elogium illud.

Præpotens Genuenſium Præſidium, quod mox, ingratiſſimè eraſum, Alexandri III. Pontificis Maximi opera iuſſuque repoſitum fuit: qui Pontifex Genuenſes, de ſeſe, & de Eccleſia Dei optimè meritos, omnium nobiliſſimo titulo

Strenuos Eccleſiæ Defenſores

ſuis Apoſtolicis literis appellauit.

II. Exinde in Occidẽte ſub Maurorum ſeruitio gementem Almeriã libertati, Hiſpaniæque, vna cum

alia

alia Tortoſa, reſtituerunt. Mox, in Africam verſis armis, Tripolim expugnarunt; inde, percurrentes Mediterraneum, Sardiniam, Baleares, aliaſque minorum gentium inſulas Saracenis eripuerunt, Maioricę Rege capto; Et demum Saraceni, gens inimica Deo, tota ferè ora maritima mediterranei maris faceſſere coacta, & Africæ incluſa litoribus, Genuæ in magnam potentiam euectæ, eiusdem, per maximam crudelitatem incenſæ, pœnas dedit.

SECTIO III.

De Genuenſis Reipublicæ Incrementis.

I. TOT, tantæque publico bono partæ victoriæ magnũ Reipublicæ Genuenſi nomen pepererunt, atq; priuatorum opes auxerunt. Bellum enim ſe ipſum alit, ditatque victores. Hinc prompta occaſio nationi, agri penuria laboranti, per maria exercendi commercia, quibus fit, vt quod vſquam genitum eſt publico commodo apud omnes natum eſſe videatur. Hæc communis vtilitas omnium Populorum, ac Principum, Regumque ad mare habitantium, Genuenſibus amicitiam conciliauit; & ideo

vbi-

vbique honorificè excepti ſunt, eiſq;
in maximis Vrbibus propriæ Regiones, ſedeſque, ac Iuriſdictiones, imò & amplæ ditiones attributæ, quibus eorum potentia immenſum prouecta eſt. Hinc factum eſt vt in Græcia, in Thracia, in Aſia, colonias collocarint; Mox, traiecto boſphoro Thracio, aditoque Trapezuntino Imperio Samaſtrum in Bitinia obtinuerint; Inde flexo in Septemtrionem curſu, Boſphorũ Cymmerium penetrarint, & Palude Meotide traſmiſſa, Tanais fauces, Tanamque Vrbem tenuerint, in qua ad noſtram ætatem durant adhuc nobiles Genuenſium familiæ, cum iiſdem, quibus Genuæ fulgent, inſignibus; In Tartarorum Imperio, ac Taurica Cherſoneſo, poſſederint Cẽbalum, quam aliquando rebellantem per Carolum Lomellinum, validæ claſſis Ducem ſtrenuum, rece-

perunt: In eadem magna peninſula poſſederint etiam Soldaiam, Gotthię regionem, Theodoſiam (hodie Caffam) Vrbem multò nobiliſſimam, quam anno 1357. Gottifredus Zoalius Conſul Genuenſis, & Gubernator, magna ex parte cinxit mœnibus, adeòque muniuit, vt Tartarorum Imperator illam aggreſſus, cœptam oppugnationem maxima accepta clade dimittere adactus fuerit. Quam verò in vaſtis illis Regionibus, & hodie, certè vſque ad patrum noſtrorum memoriam duret inclyta Genuenſium fama, colligi poteſt ex ijs, quæ ſcribit Antonius de Herera, Philippi II. Hiſpaniarũ Regis hiſtoricus, qui lib. XVI. cap. 8. primæ partis ſuæ generalis hiſtoriæ, de Moſcouia agens, deque Magno eiuſdem Duce, Ruſſiæ Imperatore, tradit quomodo ſuccedatur in Imperio, & præcipuè de conſecratione Impe-

rato-

ratoris, quæ fit hoc modo. Inter Miſſarum ſolennia à duobus Archiepiſcopis ſucceſſor accipit Mitram, innumeris lapidibus pretioſis, ac margaritis ornatam, quæ fuit Volodomeri, olim Ruſſiæ Imperatoris; vnà cum baculo argenteo, atque aureo monili, ab eodem Volodomero bello quæſitis, dùm preliaretur cum Conſule Genuenſi, qui Teodoſiam Vrbem regebat. Tanti eſtimant Ruſſię, Moſcouięque nationes, aliquando Imperatorem ſuum aliquod victorię inſigne de Conſule vnius Ciuitatis, Genuenſibus ſubditę, reportaſſe, vt baculum illum, ac monile, quaſi pro ſceptro, atque corona, in inſigni, & ſolemni die ſuę cõſecrationis, nouus Imperator accipiat. Quid plura? Genuenſis priuatus ciuis Megolus Lercarius, vltor illatæ ſibi à quodam continuo Trapezuntini Imperatoris iniurię, adeò

illi inſultauit Imperio, vt, ipſo Imperatore inimicum tradere coacto, benigna vltione contentus, vtriuſque ſimul procacia colla magnanimo pede calcauerit. Quæ, aliaque mox dicenda, admirationi non erunt, ſi memoria repetatur eorum, quę à Liguria paſſa eſt (vt diximus) in omni gloria ſua Romana Reſpublica.

II. Modò redeamus in Thraciam. Michael Paleologus, Genuenſium opibus, & ingenti claſſe, Gręco potitus Imperio, ijſdem Galatam, ſeù Peram, mille tantùm paſſibus à Conſtantinopoli diſſitam, Smyrnam, Chium, aliaſque ditiones donauit, quas, atque Lesbum, Lemnumque, & Achaiam Prouinciam diù poſſederunt.

III. Anno 1372. Cyprum ceperunt: Exinde, pace conſtituta, Regi Regnum reſtituerunt, annuo tributo impoſito, atque Vrbe Famau-

guſta

guſta retenta, quam totis nonaginta annis tenuerunt, adeoque habuerunt & ipſi inſtrumenta ſeruitutis, & Reges, Cypri ſcilicet, de quo nunc ſermo, & Sardiniȩ, ex conuentione perpetua inita cum Rege Bariſonȩ anno 1164. cui nunquam defuit nec ipſe, nec ſucceſſores, vſque ad annum 1354. quo Aragonij illud Regnum inuaſerunt.

IV. Sed dudùm antea Emmanuel Comnenus, Grȩcorum pariter Imperator, anno 1155. recepit, ſe quotannis ſoluturum Genuenſi Reipublicæ, quingentos perperos (nummi nomen) cum duobus deauratis altarium integumentis; & Archiepiſcopo Genuenſi perperos ſexaginta, & ſimile integumentum vnum, quorum pars aliqua adhuc extat. Poſtea anno 1261. Imperator Michael Paleologus eadem recepit, & præſtitit.

SE-

SECTIO IIII.

De Bellis tum Piſanis.

I. GENVENSIVM progreſſus, quos attigimus, magni haud dubiè fuerunt: ſed maiores fuiſſent, ni obſtitiſſet finitimus hoſtis acerrimus Piſana Reſpublica, & ipſa mari adeò potens, vt Carthaginem expugnauerit, eiuſdem Regem Mahometanum Romam duxerit in triumphum, mox, Chriſti fidem amplexum, Regno reſtituerit. Vt ergo Romanis quondam, & Carthaginienſibus belli Punici ſecundi, ac maximi omnium, quæ vnquam geſta ſint, cauſæ fuerunt Sicilia, atque Sardinia; ità Genuenſibus, ac Piſanis, Sardinia, & Corſica.

II. Primò congreſſi ſunt duo præpotentes populi ad annum 1070 ſed haud magno niſu: Iterum ad annum 1118. quo bello Genuenſes mare quandoque operuerunt centum quinquaginta nauigijs, pleriſque triremibus, eòque hoſtes adduxerunt, vt ſingulas priuatorum domos ad primam contignationem, ſeu concamerationem redigere, ac deprimere coacti ſint. Vltimo verò bello ad annum 1284. omnino debellatum eſt, atque exinde miſeri Piſani nunquam emergere potuerunt; adeoque anno 1504. à Genuenſibus petierunt, vt eos in fidem, ditionemque reciperent, quod Genuenſes renuerunt, malo publico, aliquorum ciuium ſuorum malignitate, fortaſsè etiam perfidia.

III. Hoc poſtremo duorum annorum bello ſæpè pugnatum eſt, & Genuenſes quinque triremium alio-

rum

rumque nauigiorum claſſes adorna-
uerunt, quæ conficiunt ſummam
triremium centum octoginta octo,
& poſtrema pugna in Portum Piſa-
num irruperunt, rupta inſignis ma-
gnitudinis catena ferrea, quæ extat,
trucidatis hoſtium quinque millibus,
nouem millibus captis, inter quos
ipſo Prætore, atque Nobilitate vni-
uerſa; & aliquando ab hora tertia
vſque ad veſperas inſtructæ, arma-
tæque ſunt Genuæ, præter octo
maiora nauigia, duo de ſexaginta
triremes, vt tradit Epiſcopus Ne-
bienſis ſcriptor probatæ fidei.

IV. Si liceat parua componere
magnis, P. Scipio, mox Africanus
maior, claſſe traiecturus in Africam,
cum triginta nauium carinæ (vt ait
Liuius libro 28. circa finem) viginti
quinqueremes, decem quadriremes
eſſent poſitæ; ita inſtitit operi; vt
die quadrageſimo quinto, quam ex

ſil-

ſiluis detracta materia erat, naues inſtructæ, armatæque in aquam deductæ ſint. Breue omninò quadraginta quinque dierum parandæ, atque in aquam deducendæ magnæ claſſis ſpatium. Sed quid arduum fuerit, Scipione inſtante, Romanæ Reipublicæ? Atqui, ab hora tertia vſque ad veſperas, interuallum verè nullum, quodq; vix claſſis expediendæ edicto promulgando ſit ſatis: Vndè omninò conficitur, illo æuo Genuam ſuos Scipiones habuiſſe, omniaque parata, maximè verò prõptos animos quibuſcumque conatibus; atque illorum armis nullam adhæſiſſe rubiginem.

V. Victricium harum claſſium Duces ſilentio prætereundi non sũt, debellato tandem tanto hoſte. Fuerunt ergo Thomas Spinola, Dux triremium triginta quatuor, Conradus Doria triremium quinquaginta quatuor,

tuor, Obertus Doria triremium ſeptuaginta, qui erat alter ex Reipublicæ Capitaneis, vt vocabant, Henricus de Mari triremium viginti duarum, & Benedictus Zacharia triremium triginta. Qui verò in portum irrupit, & confecit opus, fuit Obertus Doria Capitaneus, iuncto ſibi Zacharia.

* * *

SECTIO V.

DE REBVS GESTIS PRO FRIDERICO *Primo, alijſque Sueuiæ domus Imperatoribus.*

I. EXPEDITIS bellis Piſanis, tradenda ſunt ea, quæ Genuenſes geſſere pro Friderico Primo Romano Imperatore, qui Italiam maximis copijs armatus intrauit, iura Romano Germanici Imperij iam obſoleta reſtituturus. Fridericus ergo Inſubriã, & proximas Regiones in poteſtatem redegit, & Mediolanum excidit, ac ſolo æquauit. Genuenſes ſibimet dupliciter conſuluerunt: Primùm Vrbi duodeſexaginta dierum ſpatio firmiſſima (vt eo ſęculo) mœnia circundederunt; quod incredi-

bile de opere completo, eſt veroſimile de perducto ad eam altitudinē, quæ propugnatores tegere, ſecuroſque reddere poſſet in pugna. Simul Legatos ad Imperatorem, Ticini agentem, miſerunt, per quos non modo concordia firmata eſt, ſed etiā conuentum, Genuenſes ſuis claſſibus daturos operam, vt Fridericus potiretur Neapoli, atque Sicilia, quæ ambo Regna ad Henricum filium iure dotali pertinebant, pactumque premium Siracuſæ, Vrbs Siciliæ nobiliſſima.

II. Imperator, Genuenſibus adnitentibus, Regnis potitus eſt, & obuenerunt Genuenſibus Siracuſæ; adeoque, ſi non Sicilia tota, ſaltem nobiliſſima eius pars Genuenſibus obtigit, ne quā maris mediterranei alicuius nominis Inſula (exceptis Corcyra, Cephalenia, & Zacyntho, quæ ad fauces maris Adriatici ſitæ

ſunt

ſunt, ideoque quaſi Venetis debitæ) Genuenſium omninò diceretur ſubterfugiſſe Dominium: Omnes enim alias aliquando in eorum poteſtatem perueniſſe vndequaque collegimus. Et ipſa Rhodus, cum quinque alijs minoribus adiacentibus inſulis, ab Saracenorum ſeruitio, per Equites Hieroſolymitanos, nonniſi adnitente Romano Pontifice, & decem Genuenſium triremibus, erepta eſt: Inſuperque anno 1371. Genuenſes Melitam Inſulam, & Maſſarum Vrbem in Sicilia ſubegerunt, piratarũ ad illas confugientium malo.

SECTIO VI.

DE REBVS GESTIS PRO SANcta Romana Eccleſia aduerſus Fridericum II. Imperatorem.

I. FRIDERICO Imperatori ſucceſſit Hẽricus, Henrico verò Fridericus Secundus, qui diù in Genuenſium perſtitit amicitia. Sed, vt primum deſciuit à bonis, & Sanctam Romanam Eccleſiam vexare cœpit, Genuenſem etiam Rempublicam, Eccleſiæ, Deoque ſemper adhærentem, agitare non deſtitit; atque inter varias conflictationes, aliquando Genuenſium claſſis, cum aliquos Cardinales, & quamplures Epiſcopos Romam ad Pontificem Gregorium

rium nonum centenarium, Concilium aduerſus Fridericum cogere ſatagentem, traſuehendos, ipſo per Legatum ſuum flagitante Pontifice, ſuſcepiſſet; cum Imperatoris, Piſanorumque ſimul iunctis claſſibus infeliciter pugnauit, triremibus duabus ſupra viginti deſideratis. Sed paulò poſt Imperatoriam claſſem obſedit apud Sauonam, quæ ab aliquibus Genuenſibus, pro Imperatore aduerſus Patriam ſtantibus, à Republica auulſa fuerat, & parùm abfuit, quin illam opprimeret. Sed, orta valida tempeſtate, Genuenſium claſſis coacta fuit ad portum viciniorem confugere, &, priuſquam ad obſidionem, prioremque ſtationem rediret, in Siciliam Imperatoria claſſis aufugit; at malè à mari, peiùs ab hoſtibus conſtante obſidione mulctata.

II. Bellum hoc, pro Pontifice Ro-

Romano Gregorio IX. ſuſceptum; & pro Innocentio IV. (quem aliquando claſſis Genuenſis è faucibus Imperatoris exemit) ad multos annos productum; Genuenſibus (tametſi ſemper, excepta vna illa memorata pugna, victoribus) bellum ciuile dedit, peſſimo publico; quod Reipublicæ obſtitit incrementis; imò illam maximis detrimentis attriuit: ab illo enim factiones Guelphorum, & Gibellinorum, aliæuè alijs nominibus, ſed re eædem, inductæ ſunt. Hinc primò accerſiti ſunt Iudices, ac Prætores extranei, controuerſijs iudicandis, criminibuſque puniendis: Scilicet Ciues, factionibus ſciſſi, res ſuas, imò & caput ſuū aduerſarum partium Iudicibus committere non audebant. Mox gliſcentibus in dies ſimultatibus, ac inimicitijs inter nobiles, locus factus eſt alijs ſeſe in Reipublicæ gu-

bernationem intrudendi, & etiam quandoq;nobiles extrudendi: adeoque ab anno 1300. circiter innumeræ ſibi inuicem ſuccedentes extiteræ Reipublicæ mutationes vſque ad annum 1528. cum tandem redijt amor pacis, & ciuilis cura concordiæ, quæ iam fermè ſeſquiſeculo durauit, & durat.

III. Nec mirum Genuam, ſemel peſte belli ciuilis infectam, diù ſemetipſam miſerè laceraſſe, iuxta Oraculum Diuinum de quocunque Regno in ſe ipſo diuiſo, atque diſcordi: Nihil enim intollerabilius Genuenſibus, qui iam indè ab anno 936. atque à tertia origine, quam retulimus, plena libertate fruebantur, quique tot, tantiſque periculis ſeſe, vel pro fide, vel pro Maris Imperio indeſinenter obiecerant, quã inimico ciui parere. Nam diſcordia volaticum quidem eſt malum,

ſed pertinax, & ſuos vtique furentes impetus modò hùc, modò illùc, ſed ſemper in diſcordes ipſos obſtinatè conuertit: Vtque aliquando faceſſiſſe videatur; tamen vſque recurrit, ac validior recrudeſcit. Siquidem populi, qui dicuntur aquæ multæ, facilius mouentur in fluctus, quàm redeant ad tranquilitatem; & ſæpè, vel finito bello, pax tardè redit. Contra autem concordia verè dici poteſt Spiritus vadens, & non rediens, niſi vehementi Spiritu gratiæ cæleſtis afflante, quod tandem aliquando Genuenſibus benignitate Diuina contigit. Si quidem poſt duo, & vltra triſtia admodum ſecula, Deus, mala, in quæ Genuenſes ſeſe pro ſua Eccleſia induerant, miſeratus, eis curandis manum admouit; nec alij cuicumque vel Ciui, vel extero, rerum potito, curationem mandauit; nolens illos, aut Libertatis iactu-

ctura, aut alterius partis internecione, proſcriptioneque pacem recuperare; Imò vincentibus ſemper dedit calculum candidum, bonam ſcilicet, piamque mentem erga victos, ne poſt victoriam, in alicuius necem durarent, firmandæ dominationi: quæ in proſperis moderatio vix de alia Republica legitur: opus omnino miſerentis Dei; qui non fecit taliter omni nationi; Certè, vt Romana res vtcumque maneret, vnum imperitare oportuit, omnemque potentiam ad vnum conferri pacis interfuit. Ergò anno 1528 Deus, peſtilentiæ flagello arrepto, Genuenſes ad vnici ordinis conſtitutionem, per quem Reſpublica adminiſtraretur, adduxit.

IV. Mirabile eſt, in tanta pluſquam duorum ſeculorum iactatione, atque inconſtantia, qua tantùm ciuilis ſanguinis hauſtum eſt, tan-

tùmque auri profuſum, Genuenſes, in expeditionibus, quæ aduerſus externos hoſtes innumeræ contigerunt, tot victorias reportaſſe, etiam dùm Reipublicæ gubernacula ſæpè externis Principibus, vel concorditer credita fuiſſent, vel ab altera factionum, ſuis viribus diffidente, & externis potiùs, quam Ciuibus, cedere volente, tradita.

V. Itidem miraculo eſſe debet, tanta Genuenſium in longinquis Orientis, & Septemtrionis regionibus dominia, ad tot Reipublicæ mutationes non concidiſſe, & nullis vnquam, niſi Turcarum armis, capta demùm Conſtantinopoli, & nec ſtatim, nec omninò ceſſiſſe: Nam Chium inſulam vſque ad annum 1566. tenuerunt, vulgato primùm per Genuenſes arcano, diremptas immenſo mari, atque tanta terrarum diſtantia gentes, iuſto imperio

regi

regi poſſe, armiſque propugnari.

VI. Vt vel ex his pateat, Exterorum gubernationes ſemper precarias fuiſſe, ad quietem Ciuium, non ad Exterorum dominationem inductas, & ad qualemcumque Ciuium concordiam ſemper excuſſas: Nàm alioqui minimè integrum fuiſſet Reipublicæ pro arbitrio in regionibus remotiſſimis, pro ſuis ditionibus, dominijs, atque commercijs bella gerere; atque omninò oportuiſſet à proprijs ad Exterorum Dominorum (ſi Domini fuiſſent) commoda, arma conuertere. Quod etiã patet ab Sancti Georgij domo, in quauis Reipublicæ fortuna, ab omni vi ſemper intacta, quod Romæ, Caio Iulio Cæſare Vrbe potito, in æde Monetæ vtique non euenit. Itaque omnes, de Reipublicæ mutationibus loquentes, vel ſcribentes, eas non Dominij, ſed Gubernationis

mutationes appellauerunt.

VII. Quod etiam aliundè patet expreſsè; Nam quantumnis aliquandò Genuenſes Exterorum Gubernationi ſubeſſent; tamen; de Dignitate contendentibus eorum Legatis cum Legatis Reipublicæ Florentinæ, ſemper controuerſia fuit Genuenſibus adiudicata; ſcilicet coràm Calliſto Summo Pontifice anno 1456. Poſtea ſub Iulio II. & Leone X.; itidem anno 1526. coram Carlo V. Imperatore; nec non anno 1499. coram Ludouico XII. Rege Francorum. Præterea anno 1493. ſub Gubernatore Mediolanenſi Reſpublica, ipſa per ſe, miſſis ad Reges Catholicos Ferdinandum, & Iſabellam Legatis, cum illis, pacem inijt. Vlterius anno 1504. ſub Gubernatore Franco, Piſani à Florentinis afflicti, totis viribus pluries inſtiterunt, vt Genuenſes eos ſub eo-

rum

rum dominio reciperent, vt ſupra retulimus. Ludouicus XII. Rex idem percupiebat: Sed Genuenſes obfirmato animo renuerunt. Idem Rex non ita multò poſt enixè petijt, vt Reſpublica Corſicæ Epiſcopos mitteret ad Concilium Piſanum, ſed fruſtrà, immota ſemper Republica: & Rex acquieuit.

Prima Exterorum Gubernatio obtigit Henrico Lucēburgenſi Imperatori, cui concordibus Ciuium animis delata fuit ad viginti annos. Sed longè breuior fuit ipſo Imperatore vita functo. Mox aliæ Exterorum Gubernationes vix inductæ euanuerunt; Scilicet Genuenſibus nonniſi in Libertatis ſinu nactis animi tranquillitatem. Ferale ergò haud dubiè Genuenſibus fuit bellum pro Eccleſia Sancta Dei cum Friderico II. Imperatore ſuſceptum: Sed tanti fuit vel vltima pati pro Deo.

SECTIO VII.

DE BELLIS CVM VENETIS.

I. VERVM enim verò, præ tot variorum armorum ſtrepitu, videbimur fortaſſe obliti bellorum, quæ Genuenſes geſſere cum Venetis: Sed cen ſuimus incipiendum nobis eſſe ab antiquioribus: Nec annaliũ modò res cum aliquo Populo, vel Principe geſtas, cum alijs eſſe confundendas. Bella cum Venetis non adeo antiqua: Nàm anno 1238. iũctis viribus, & communicatis vtriuſque Ciuitatis inſignibus, in Saracenos Chriſtianorum bono pugnauerunt. Sed circa annum 1258. orto in Paleſtina aliquo inter priuatos Ve-

Venetos, ac Genuenſes iurgio, bellum exarſit. Longum eſſet omnia euenta recẽſere multorum bellorũ; quæ per annos ſeptuaginta Genuẽſes, ac Venetos exercuerũt varia fortuna, ſed plerumque proſpera Genuenſibus, & numero victoriarum, & magnitudine, & vniuerſæ ferè Venetorum maritimæ ditionis iactura, & tandem ipſarum Venetiarum, & libertatis ſummo diſcrimine: cum è contrario Venetæ claſſes Liguriam, Liguſticumque mare vix aſpexerint, & rarò Tyrrenum, quæ obuia ſunt apud illorum temporum ſcriptores. Per hæc bella Genuenſes aliquando ceperunt Oppida maritima Clodiam, Tergeſtum, Iuſtinopolim, Polam, Inſulaſque Cretam, Euboeam, Naxum, Andrum.

II. Genuenſium Duces, quorum auſpicijs magnæ res geſtæ, multi

ſuere: Nicolaus Spinula Dux duodeuiginti triremium pugnat fœliciter cum triremibus duodetriginta, earum vigintiquinque captis, ac in triumphum ductis. Obertus Doria, Dux ducentarum triremium, in quibus armatorum quadraginta quinque millia, & ex ijs octomillia veſtibus auro renidentibus, ad pugnam prouocatus, hoſtem apud Siciliam præſtolatur, ſed fruſtrà. Lamba Doria, alter ex Vrbis Capitaneis, cum triremibus duode nonaginta pugnat cum Veneta claſſe numero maiore, eaque profligata ſeptem ſupra octoginta triremes capit, quatuor ſexaginta ſeptem incenſis, reliquas, cum ſeptemmillibus captiuorum, & Ducis Veneti cadauere, triumphans ducit in patriam. Paganus Doria, Dux ſexaginta triremiũ, vincit Venetos, Catalanos, & Græcos è conſpectu Conſtantinopolis, captis

captis hoſtilibus triremibus quadraginta nouem, cęſis hominum quatuormillibus; & potitur Tenedo, notiſſima fama inſula. Idem elapſis annis duobus, iterum vincit pugna magna, capto Veneto Duce, cum alijs quinque millibus quadringentis. Lucianus Doria vicit etiam pugna memorabili, ſed gloria poſthuma; in ipſa enim pugna, iam victor occubuit. Nouiſſimè autem Petrus Doria, in ipſa lacuna, poſt captam Clodiam, victor iterum nauali pugna, ac rogatus de pace, nimis ſuperbè agens, & quaſcumque conditiones reſpuens, vrgenſque, vt omnia ſuo permitterentur arbitrio, meruit à fortuna indignata, vel fatigata deſtitui. Nam Veneti capto à ſuæ lacunæ peritia conſilio, & aliquibus nauibus loco opportuno demerſis: Petrum, claſſemque in Clodiano portu clauſerunt, adeòque huius

facti beneficio ex victis victores euaſerunt. Ex innumeris pugnis hæc fuere præcipuæ. Alioquin vario Marte pugnatum eſt, nec vnquam Genuenſes aliquid de iis, quæ poſſidebant, amiſerunt.

***

SECTIO VIII.

DE BELLIS CVM ARAGONIIS.

I. MODO tranſeundum ad bella Genuenſiũ cum Aragonijs. Bonifacius VIII. Pontifex Corſicam à Genuenſibus ad Iacobum Aragoniæ Regem transferre induxit in animum: quo iure, ipſe viderit, ac ſenſerit. Ad annum ergò 1332. bellum cœpit. Antonius Grimaldus Dux triremium quadraginta quinque, Maioricam capit, & diripit, & oram maritimam Cataloniæ terret magis, quàm damno afficiat. Idem mox anno 1353. Dux ſexaginta triremium, apud Sardiniam cum claſſibus Venetorum, & Catalanorum triremium octoginta

ta congreſſus, vnam ſupra quadraginta triremes amiſit. Anno verò 1420. Alphonſus Rex Caluium ex inopinato intercepit, Bonifacium potenti claſſe obſedit: ſed Genuenſes eum poſt acrem pugnam abſcedere coegerunt, & non ita multò poſt, Franciſco Spinula Duce, ſeptem naues Aragonias fugauerunt.

II. Inter hæc, contendente Rege Alphonſo cum Ioanna Regina de Regno Neapolitano, decreuerunt Genuenſes Reginæ valida claſſe opitulari, quæ claſſis Caietam deditione recepit; & exinde Neapolim. His cognitis Alphonſus Rex cum maxima, atque inſtructiſſima claſſe feſtinans aduenit, vt Caietam recuperaret, mox Neapolim: Cumq; Blaſium Axeretum, Genuenſium claſſis præfectum, minaciter admonuiſſet, vt inde faceſſeret, neque indignationem ſuam à Caieta in ſe con-

conuerteret; reſpondit Genuenſis, ſe aduenifle ad Caietam obſidione liberandam. Concurrerunt ergò inſenſæ claſſes, & victoria contigit Genuenſibus, captis Rege Alphonſo, & Rege Nauarræ, ac Henrico eorum fratre, cum amborum Regnorum nobilitate primaria. Victoria omninò inter maximas recēſenda, quæ magnum Duci nomen meritò peperit: ſicuti etiam Franciſco Spinulæ Caietæ, eius virtuti commiſſæ, acerrima, & nobiliſſima propugnatio: qui Franciſcus, reuerſus in patriam, paulò poſt eidem Patrię fuit auctor Libertatis, & vindex. Tādem pax conuenit, ſed breuis, & anno 1458. recruduit bellum, miſſa ab Rege Alphonſo ad Genuam ipsā oppugnandam magna claſſe: Sed Deus bello finem impoſuit; ipſo Alphonſo morte ſublato.

SE-

SECTIO IX.

DE REBVS GESTIS PRO TVENda Conſtantinopoli.

I. NOS quoque iuuat, poſt longam armorum tractationem, quieſcere, additis ijs tantùm, quæ Genuenſes pro Conſtantinopoli conſeruanda præſtiterunt.

Anno 1457. Mahometes, Turcarum Imperator, Regiam Vrbem ducentorum nauigiorum claſſe, & trecentorum armatorum millibus ſtipatus aggreditur. Iuxta Conſtantinopolim ſita eſt Galata, ſiuè Pera, Genuenſium vetus Colonia, illis quondam à Michaele Græco Imperatore data, vt dictum eſt, ob magna

gna ipſorum promerita, & ab ipſis ſibimet, aduerſus aliorum Imperatorum ingratiſſimos conatus aſſerta. Proſpicientes ergò Genuenſes imminentem à Mahomethe tempeſtatem, Galatam (cuius res agenda erat, ſi Conſtantinopolis peteretur) valido præſidio firmauerunt, eòque magnum armorum apparatum miſerunt.

II. At Galatæi, quamuis aduerſus Turcam, cum quo pacem habebant, nihil mouerent apertè, *agebant* (vt loquitur Leonardus Archiepiſcopus Mitylenenſis, qui bello interfuit, & fuit captus ab hoſtibus) *ſolicitam prouidendi curam armorum, ac militum*. De propugnatoribus vrbis Spondanus, tametſi Genuenſibus parùm æquus, habet in margine, *Ioannes Iuſtinianus* (quem Imperator Conſtantinus in ſummum Ducem elegerat) *columen Vrbis*

bis. Item, *Stupet Mahomethes ad fortitudinem propugnatorum.*

III. In narratione verò, *Qui autem hæc præcipuè apud Græcos operabatur, Ioannes Iuſtinianus erat cognomine Longus, patria Genuenſis, nauium Liguſticarum, quæ in portu erant, Præfectus: Qui Græcorum ignauiam miſeratus (vt Zigomalas ipſe Græcus ingenuè fatetur) accepta ab Imperatore rerum intra ciuitatem ſumma, ita ſua dexteritate, conſtantia, ac fortitudine Turcarum conatus eluſit, vt quamdiù ſteterit, ſteterit etiam Ciuitas, vbi cecidit, ceciderit & ipſa.*

IV. Genuenſes magna pars fuere Exterorum, qui Vrbem tutabantur, præcipuis inter illos Paulo, Troilo, Antonioque de Bochiardis fratribus, de quibus idem Leonardus hæc ſcribit. *Paulus, Troilus, Antonius de Bochiardis fratres, in loco ar-*

duo Miliandri, quo Vrbs titubabat, ære proprio, & armis, ſumma cum vigilantia noctu, dieque, & ſpingardis horrendis, & baliſtis viriliter pugnam ſuſtinent, qui tanta animoſitate nunc pedites, nunc æquites defendunt, vt Horatij Coclitis vires repulſis hoſtibus æquare viderentur. Nam, nec muri fracti concuſſione, nec machinarum turbine territi, æternam ſibi gloriam vendicant. Ab eodem Leonardo recenſentur inter defẽſores inſignes Hieronymus Italianus, Leonardus de Langaſco, Ioãnes de Furnarijs, Thomas de Saluaticis, Aloyſius Gatiluſius, omnes Genuenſes, & nobiles. Septem Genuenſium naues, inter quas duæ Ioãnis Iuſtiniani, ſummi Ducis, portum clauſerunt, & egregiè tutatæ ſunt, vt habet Phranzes, cuius opera, & conſilio Conſtantinus Imperator omnia adminiſtrabat; qui addit

dit, *Manueli è Liguria regio ad portam, quæ aurea dicitur, cum ducentiis ſagittarÿs mandatur.*

V. Inſuper Genuenſes (dum bellum cum Rege Alfonſo Aragonio gerebant, à quo Rege Sancti Florentij in Corſica oppidum captum fuit eodem tempore, quo capta à Mahomethe Conſtantinopolis) Nicolai V. ſummi Pontificis hortatu, non renuerunt claſſem in auxilium Conſtantinopolis adornare: rarò vtique exemplo: fortaſſe ſine exemplo. Si enim Romani, Annibale Reipublicæ exitium intentante, miſerunt ſæpè ſuis per Hiſpaniam exercitibus ſupplemeuta, ſua tutabantur. Genuenſes Conſtantinopoli propugnandæ, præter ea, quæ diximus, quæque dicemus, claſſem parantes, tutabantur aliena, quaſi rerum obliti ſuarum.

VI. Quod autem omnia ſuper-

gre-

greditur, omnemque ferè fidem excedit, Mauritius Cattaneus, nobilis Genuenſis, trium Genuenſium nauium præfectus, aliamque nauem onerariam, frumento onuſtam è Sicilia ducens, pugnat è conſpectu Conſtantinopolis cum claſſe Turcica nauium ducentarum, vt Leonardus refert, eaque profligata, & duodecim Turcarum millibus cęſis, ipſo Mahomethe inſpectante, ac furente, & nec quicquam trecentum armatorum millibus ſtipato; nullo ex ſuis cæſo, paucis ſaucijs Vrbem intrat. Sed hæc omnia fruſtrà ſunt acta, & Vrbs inclyta, Ioanne Iuſtiniano ſagitta transfixo, & pugna excedere coacto, expugnata eſt: Mox dedita Galata; Exinde paulatim omnes Vrbes, Regiones, & Inſulæ, quas Genuenſes ad fauces Tanais, in Taurica Cherſoneſo, in Bitinia, atque ad pontum Euxinum,

in

in Aſia minori, in Grecia, atque ad Ægeum mare poſſidebant, à Turcis ſubactæ ſunt, præter Chiũ, quæ durauit vſque ad annum 1566., quo à Solimano capta fuit. Tunc verò res contigit admirandæ virtutis, quam memorare, in tantarum cladium ſolatium, opportunum eſt, atque tacere eſſet iniurioſum.

SE-

SECTIO X.

DE VIRIS SANCTIS GENVENSIBVS, VEL ILLVSTRIBVS.

I. CHIO *capta*, *Solimanus Imperator* (inquit Spondanus anno 1566. num. 8.) *iuſſit Iuſtinianorum familias Theodoſiam, in Taurica Cherſoneſo depoſitari. Cumque vnus & viginti eorum pueri, circiter decennes, ex alacrioribus, & magis viuidis Conſtantinopolim adducti, inter Solimani Ephebos enutriendi, retenti fuiſſent, & vi circumciſi; nullus tamen eorum, in tenera illa ætate induci potuit ad fidem abnegandam, Vndè, virgis diriſſimè cæſi penè omnes interierunt, quorum vnus ſub mortem adſtrictus digitum attollere*

in

in ſignum abiuratæ fidei, è contra ita digitos ad pugnum ſtrinxit, vt nec viuo, nec mortuo manus amplius aperiri potuerit. Hæc Spondanus.

II. Grande puerorum facinus anteceſſerat aliud admirabile, atq; inſolitum fœminarum, quod idem Spondanus tradit his verbis, ad annum 1301. num. 14. *Memorabile eſt, quod hoc eodem anno nonnullæ mulieres nobiles Genuenſes, ardore fidei ad ſubſidium Terræ Sanctæ accenſæ, dum Reges, & Principes, alijq; Dynaſtæ, ad arma docti, ei ſuccurrere detrectarent, virilem animum induentes, non ſolùm ſuorum largitione bonorum ſuppetias ferre decreuerunt, verùm etiam ipſamet cum nonnullis ſuis conciuibus, transfretare, ad exhibenda obſequia bellatoribus Chriſti; quarum laudabilem conatum Bonifacius Pontifex dignis præconijs commendauit, tam ad ipſas-*

met ſcribens quam ad Porchetum Spinulam, ordinis fratrū minorum, Archiepiſcopum Genuenſem, & alios. Harum verò Bonifacij Pontificis literarum exempla in Reipublicæ Palatio, vnà cum earumdem mulierum loricis, & galeis aſſeruantur, & ſunt huiuſmodi.

DILECTO FILIO FR. PORCHETto Spinulæ Adminiſtratori Eccleſiæ Ianuenſis.

EN quod expectabamus inuenimus, vidimus, mulieres ſcilicet fortes, ſe per pietatis, & virtutum opera exercentes, ſuorum pęnitentiæ, & laborum panem portantes de longè, de exilio, ſcilicet præſentis peregrinationis, ad patriam, & ſurgentes de nocte mundialium tenebrarum, vt domeſticis fidei Crucis aduerſarios dent in prædam, &

quaſi non habentes hic manentem ciuitatem, futuram inquirant; accinxerunt fortitudine lumbos ſuos, brachium ſuum virilibus operibus roborarunt, quorum lucernæ non extinguentur in nocte; manus ſuas miſerunt ad fortia, & palmas ſuas aperierunt inopibus, impendendo ſubuentionis auxilium exulibus Terræ Sanctæ pauperibus; à frigoribus niuis ſuis domibus non timebunt, cum ſint veſtitæ duplicibus; dabitur eis de fructu operum ſuorum, & in portis earum opera laudabuntur; quę ſunt hæ, & laudabimus eas in vita ſua mirabilia facientes? Iſtæ ſunt nonnullæ nobiles Ianuenſes, & ipſarum ſociæ, ac ſequaces, quæ diuinitùs inſpiratæ, in ſexu fragili viriles animos induerunt, exurgentes in dictæ Terræ ſuccurſum, vt ſtent cum Chriſto conſtanter in acie aduerſus malignantes, & aduerſus operantes ini-

iniquitatem, qui, proh dolor, terram inhabitant memoratam. O' miracula, ò prodigia, fæminæ præueniunt viros in ſæpèdictæ Terræ ſuccurſum. Hæ amictæ Sole; temporalia ſub pedibus ſuis ſternunt, ſignificata per Lunam. Reges, & Principes mundi ſuccurere, etiam inuitati, effugiunt, fęminæ imbecilles vltrò ſe offerunt. Vnde hoc? deſurſum vtique à patre luminum, à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum deſcendit. Annon in mulieribus iſtis innouata ſunt ſigna, & mirabilia immutata? Accepimus namque, quod prædictæ mulieres, & ipſarum sociæ, & ſequaces, decreuerunt ſuorum largitione bonorum per viam marini Eſtolij præfatæ Terræ ſtatui ſubuenire ſub ductu dilectorum filiorum nobilium virorum Benedicti Zacharię, Iacobi Lomellini, Lanfranci Tartari, & Ioannis

Blanci, ciuium Ianuenſium, & nonnullę ipſarum fœmineos animos ſupergreſſę, ad perfectiora feruntur, diſponentes perſonaliter in particulari quaſi paſſagio transfretare, ad exhibendum obſequia bellatoribus Crucifixi, per quos Chriſtianitatis hoſtes, auxiliante Deo, poterunt impugnari, & in ipſa terra morari, ad calcandas huius mundi paſſiones, potiùs affligi eligentes cum populo Dei, quam temporalis vitę iucunditatem habere, aſpicientes in remunerationem, quam oculus non vidit, nec auris audiuit, & in cor hominis non aſcendit. Cum igitur tàm luminoſa opera non ſint ponenda ſub modio, ſed ſuper candelabrum, vt ea, qui ſunt in domo Dei videant, & prouocentur ad imitationem ipſorum; diſcretioni tuę per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, congregatis clero, & populo Ianuenſi

ad eorum deducas notitiam ſupradi-
cta, & ad imitandum tam ſalubria
opera ſecundùm à Deo tibi conceſ-
ſam prudentiam, inducas eoſdem,&
tā in ciuitate Ianuen; quam in eius
Prouincia, riparia, & diſtrictu, per
te, vel alium, ſeù alios, ea denun-
ties, & denuntiari facias,prout vide-
ris expedire. Cęterum nolumus te
latere, quod in adiutorium tàm fru-
ctuoſi negotij porrectę ſunt nobis
nonnullę petitiones pro parte viro-
rum, & nobilium mulierum prędi-
ctarum, quas prout expedire ipſi ne-
gotio vidimus, duximus liberaliter
admittendas, prout in alijs noſtris li-
teris continetur; & volumus quod
hoc etiam per te, vel alium,ſeù alios
deducas in publicam notitiam, dili-
genter in prę miſſis te taliter habitu-
rus, quod exindè retributionis ęter-
nę prę mium conſequaris à Deo, &
nos tuam prudentiam commendare

poſſimus. Qualiter autem proceſſeris in pręmiſſis & vtilitatem, & fructus, quos prouenturos ex his, Deo auctore, confides, nobis ſerioſiùs reſcribas. Datum Anagnię quinto Idus Auguſti anno ſeptimo.

NOBILIBVS VIRIS BENEDIcto Zacharia, Lanfranco Tartaro, Iacobo Lomellino, & Ioanni Blanco Ciuibus Iannen.

Receptis literis veſtris per dilectum filium Fr. Philippum Saonen. Lectorem Ordinis Fratrum Minorum, ipſarumque conſiderato tenore, ac diligenter auditis, quæ dictus Frater nobis expoſuit Oraculo viuæ vocis, exultauit cor noſtrum in Domino, magna nobis ex ijs lætitiæ materia præbita, admirationis, & laudis. Sanè attendentes deuotionis feruorem, charitatis incendium,

dium, ſanctumque propoſitum nobilium mulierum A. de Carmendino, I. de Ghiſulphis, M. de Grimaldis, C. Francæ, A. de Auria, S. Spinulę, S. & P. de Cibo, P. de Caris, & multarum aliarum mulierum ſociarum, & ſequacium Ianuen; quæ diuinitus inſpiratæ ordinauerunt per ſuccurſum marini Stolij ſub veſtro ducatu, Terræ Sanctæ ſtatui miſerabili ſubuenire, per particulare paſſagiũ, celeriter auctore Domino faciẽdum, petitionibus quibuſdam per eumdem Fratrem pro veſtra, & ipſarum nobilium mulierum parte porrectis, ſicut decuit, & expedire vidimus tanto negotio, duximus annuendum, prout hoc expreſſiùs in alijs noſtris literis continetur. Nobilitatem itaque veſtram monemus, rogamus, & hortamur, attentè obſecrantes in Filio Dei Patris, quatenus cum dictarum mulierum ſubſi-

dio aperiatis viſcera pietatis ad dictæ Terræ ſuccurſum, ſicut athletæ ſtrenui Crucifixi, vt in præſenti diuinam conſequamini gratiam, & in futuro gloriam ſempiternam, & ſic, diuina vobis, & mulieribus ipſis aſſiſtente virtute, in inſtanti autumno poſſit huiuſmodi particulare paſſagium fieri, quod multùm nobis eſſet acceptum. Tu Benedicte Zacharia, qui fuiſti nobis familiarior ab antiquo, cum vno ex prædictis nobilibus tuis conſocijs, hoc facto, ad præſentiam noſtram accedas, præcedēs dictum Stolium aliquibus diebus, vt tu, & ſocius per nos poſſitis ſuper agendis pleniùs informari, & circa Romanam, vel Terræ laboris plagiam iungi Stolio memorato. Datum vt ſupra.

DI-

DILECTIS IN CHRISTO Filiabus nobilibus Mulieribus A. de Carmendino, I. de Ghiſulphis, M. de Grimaldis, C. Francæ, A. de Auria, S. Spinulæ, S. & P. de Cibo, P. de Caris, & alijs earum ſociabus, & ſequacibus Ianuen.

EX veſtrarum, & dilectorum filiorum nobilium virorum Benedicti Zachariȩ, Iacobi Lomellini, Lanfranchi Tartari, & Ioannis Blanci ciuium Ianuenſium literarum tenoribus, & relatione dilecti Filij Fr. Philippi Saonen. Lectoris Ordinis Minorum percepimus, quod vos, & aliæ quamplurimæ mulieres Ciuitatis Ianuen. diuino ſpiritu inflammatæ prouidè attendentes quod Calanus Magnus Tartarorum Imperator cum multitudine ſui exercitus, licet

paganus, regnum Hierosolymitanũ intrauerit ad expellendos de Terra Sancta Soldanum Babilonicum, eiuſque ſequaces incredulos, vt, ea Chriſtiano cultui reſtituta, cantica Domini decantarentur in ipſa exultationis, & laudis; quodque Reges, & Principes, & alij Chriſtiani potentes, & ad arma doctiſſimi, ad ſubueniendum dictæ Terræ, pietatis quodammodo viſcera clauſiſſe videtur, obturantes aures ſuas clamoribus exulum, qui Terram ipſam hactenus habitarunt, quorum raucæ factæ ſunt fauces in expetendo lacrymabiliter Terræ ſæpedictæ illi ſuccurri, induitis mente viros in corpore fragili, decernentes ſibi veſtrorũ largitione bonorum per viam marini Eſtolij ſubuenire ſub ducatu Nobilium prædictorum, & nonnullæ veſtrũ, fœmineos animos ſupergreſſæ, ad perfectiora feruntur, diſponentes

in

in ſingulari quaſi paſſagio transfretare; &c. vt in Bulia 53. Vt reformato corpore humilitatis earum; confirmentur Chriſti Corpori claritatis ſecundum operationem, qua poſt etiam ſubijcere ſibi omnia, qui in Cęlis ſedens ad dexteram Dei patris interpellat pro nobis, & exauditur pro ſua reuerentia. Non enim Pater æternus denagare quicquam poteſt Filio coęterno. Deuotionem igitur veſtram, & charitatis incendium, ſanctumque propoſitum dignis in Domino laudibus commendantes, deſiderijs veſtris libenter occurrimus, & nonnullas petitiones ad robur, & iuuamen negotij pro parte veſtra petitas à vobis, ad exauditionis gratiam, prout decet, & expediens vidimus, liberaliter duximus admittendas, prout in alijs noſtris literis ſuper hoc confectis plenius continetur; ſperantes in Domi-

no, quod multiplicabit vobis ſocias, & alia tribuet incrementa, per quæ recuperabitur dicta Terra, & reſtituetur cultui Chriſtiano, quam Dominus proprio ſanguine cõſecrauit, & ipſo largiente, qui poteſt, vobis multiplicabitur gratia, in prę́ſenti, & eo duce, qui nouit, peruenietis ad æternam gloriam in futuro. Datum vt ſupra.

III. Ex eodem Spondano omittendum non eſt factum cuiuſdam mercatoris Genuenſis, cui nomen Inghetio, quod, æſtimantibus, mirabile, nouumq; apparebit. Spondani verba ſunt hæc: *Eodem hoc anno* (1280. num. 10.) *quamplurimi Hebræi apud Inſulam Maioricam, vt refert Nebienſis, Chriſtianæ religioni nomen dederunt, opera Inghetij, mercatoris Genuenſis, qui, cum eò commercij occaſione appuliſſet, & fortè cum Iudæis in diſputationem de fide inci-*

incidiſſet, quamquàm omnis literaturæ planè rudis, tantùm tamen præualuit virtute Spiritus Sancti, vt Iudæorum eruditiſſimos, etiamque ex Aragonia euocatos, conuictos, mutoſque redditos, fidem amplecti compulerit.

IV. Tandem, quando narratio ad ſingulorum facta deuenit, Genua, eiuſque Dominium ſummos viros omnis generis genuerunt: plures Romanos Pontifices; in primis Innocentium IV., eiuſque fratris filium Hadrianũ V. Fliſcos, inter paucos eximios: Innocentium præcipuę, qui Dei Eccleſiam armauit legibus, ſapientia rexit, & victricibus vltus eſt armis; quibus nec defuturus fuit Hadrianus, ſi vita æquè ſuffeciſſet, ac virtus. Sixtum IV., & Iulium II. fratris filium de Ruuere, Pontifices magni nominis; quibus multum debet Eccleſia. Innocentium VIII. de

Cy-

Cybo, inter hos medium, qui meruit vel à Baiazete, Turcarum Imperatore coli, atque eo ferro lanceæ donari, quo Chriſti latus apertum eſt: Imò à Deo ipſo augeri titulo Sanctæ Crucis, cum triplici inſcriptione, eo Pontifice Romæ inuento. Inſuper Vrbanum VII. Caſtaneam, qui conſummatus in breui, expleuit tempora multa, atque ex ijs, quæ non fecit, ea, quæ facturus fuiſſet, oſtendit. Siquidem omnium aliorum propinquiorem conſanguineum Petrum Millinum (Ioannis Garziæ, poſtea à Paulo V. creati Cardinalis fratrem natu maiorem) electionis ſuæ tempore in Luſitania ſpoliorum Eccleſiaſticorum Collectorem, quem Aula vniuerſa vocabat ad Purpuram dominatricem, quemque ipſius Põtificis feſſa ſenecta, & affecta valetudo, vti neceſſarium adminiculum flagicabat; vix ad Nuncij Hiſpanici

munus admouit; vnicò vſus ad omnium de purpura ſermones reſponſo, *Si mei non dominati fuerint, tunc immaculatus ero, & emundabor à delicto maximo*. Qua animi firmitudine meruit duodecimo Pontificatus die ab ærumnis vitæ mortalis, vt omninò ſperandum eſt, ad immortalis bona transferri. Omnes hi Chriſti Vicarij ex familijs patritijs, atque in Genuenſi ciuitate primarijs. Dominium verò Genuenſe ex Vrbe Luna, atque ex Sarzana, duos itidem Romanos Pontifices, Sanctum Eutichianum, Chriſti martyrem, & Nicolaum V. Pontificem laudatiſſimũ, & omni laudi parem, dedit Eccleſiæ. Liguria Ælium Pertinacem, & Proculum Imperatores dedit Imperio. Genua, atque Liguria, innumeris purpuratis patribus, iiſque egregijs, Eccleſiam auxit. Sed, quod caput eſt, Genua, poſt accep-

tam

tam à Sancto Barnaba Apoſtolo, Sãctiſque Nazario, & Celſo Chriſti fidem, numquam ab Eccleſia Romana deſciuit, adeòque numquàm ſanguine Martyrum maculata eſt; at contra proprio ſanguine purpurata, ab Saracenis anno 936., & ab Solimano anno 1566., vt ſupra retulimus: Sed omnibus annis, omnibuſque ſęculis

V. Genua pluribus Sanctis Martyribus, & Confeſſoribus auxit aulam Cæleſtem: Sanctis quinque Antiſtibus ſuis, ſuique ſanguinis Salomone, Felice, Syro, Romulo, Valentino. Inſuper Ioanne, agnomine Bono, Antiſtite Mediolanẽſi, Deſiderio Epiſcopo Lingonẽſi, & Chriſti martyre, Secundino, & Vrciſino martyribus, Alberto Monacho, Alexandro Saulio Epiſcopo Papienſi, Catharina Fliſca nupta viro de domo Adurnorum, Beato Iacobo de

Vo-

Voragine: Noſtra autem memoria Carolo Spinula è Societate Ieſu, lento igne in Iaponia conſumpto. Dedit etiam Genua Sanctæ Eccleſiæ Ioannem Auguſtinum Adurnũ noſtro ſeculo Clericorum minorum fundatorem, ex qua religioſorum familia Dei cultus doctrinis, ac vitæ sãctitate, & modò illuſtratur, & deinceps magis illuſtrandus ſperatur.

VI. Ex Genuenſi nobilitate Andronicus, Græcorum Imperator, Argentinam Spinulam Theodoro filio, Montis ferrati Marchioni, coniugem aſciuit; Conſtantinus Imperator Æcatharinam Gatiluſiam, Principis Lesbij Genuenſis filiam, duxit vxorem, qui Princeps per eadem ferè tempora Mariam Iuſtinianam, filiam Paridis, qui vnus erat ex ijs, qui Chium Inſulam tenebant, coniugẽ ſumpſerat, atque huius generis connubia multa; æquè ſplendida. Tho-

mas

mas, Sabaudiæ tunc Comes, aliquandò cùm aliquo equitatu Reipublicæ Genuenſi ſtipendia fecit.

VII. Ex hac Patria Chriſtophorus Columbus dedit innumeris mortalibus, Deum ignorantibus, Cęlum nouum, imò, iuxta ſui nominis etymologiam, ipſum Chriſtum Deum, quando eius remigio alarum Euangelium Regni tranſmiſit Oceanum. Si Alexandro Macedoni Chriſtophorus Dux contigiſſet, Oceanus, iã indè ab rerum initio parturiens, alterum, occidentalem ſcilicet Orbem, in Macedoniæ ſinum effudiſſet. Sed digna ſuperbo Regis hiatu ingeſta offa, illum quantumuis auidis faucibus, ſolidum deglutire Orbem veterem non valentem, intercluſo vitali ſpiritu, præfocaſſet: Monarchia enim Dei ſolius eſt.

Andreas de Oria Tyrreni maris arbiter fuit, imò ferè mediterranei; à

Ca-

Carolo V. Imperatore patris nomine cohoneſtatus, patris Patriæ, ac eiuſdem liberatoris appellationem meritò conſecutus, eiuſdemque Libertatis Conſeruatoris gloriam (blādis, ſed validis tanti, & ſibi indulgentiſſimi Imperatoris conatibus obfirmato animo reſiſtendo) promeritus; Dignus omninò per quem Reſpublica inciperet, nec deſineret.

Poſtremò Ambroſius Spinula, ab Rege Hiſpaniarum Dux aſſumptus in Belgio, mox in Germania, tandem in Italia, ei Ducatum adeò feliciter commodauit, vt multas Vrbes muniriſſimas expugnauerit, integras Prouincias in poteſtatem redegerit, ſemper victor, certè nunquam victus, triginta fermè annis in illo Duce eximiæ virtuti ancillante fortuna.

Operoſum eſſet, nimis egregios Genuenſes Duces omnes, eorumque facta recenſere, neque huius

ope-

operis; ſed ab omnibus traduntur hiſtoricis, & apud Genuenſes Scriptores eadem non inuenimus magnificentiùs iactata, quàm veriùs.

VIII. Dignitatem ergò Genuēſis Reipublicæ à Dominio, à Gubernatione, à Potentia, à rebus geſtis, & auctarij loco à Viris Illuſtribus nobis commodè deriuaſſe videmur. Nec magnifecimus quoſdam, qui, alienæ gloriæ oblatrare non deſinūt, atque Genuenſibus, ſuæ Reipublicæ Regios honores aſſerentibus, multa vel falſa obijciunt, vel futilia, negantes Corſicam Inſulam Regni titulo decoratam, cum vnum tantùm, præter alias probationes luce clariores, ad hoc probandum ſufficiat, nempè Catholici Regis auctoritas, qui in Regnorum titulis Regem ſe Sardiniæ, Cordubæ, & Corſicæ, hoc omninò verborum ordine, profitetur: Negantes itidem eidem Republi-

cæ Liguſtici maris Imperium, quod illi omnes hiſtoriarum ſcriprores, omneſque Iuriſperiti adiudicant, quódque Genuenſes ſibi tanto ſuo, ac Saracenorum ſanguine pepererunt. Prætcrquamquod, ſi idem Catholicus Rex Regem ſe fert eiuſdem Corſicæ, quam nunquam habuit, ſi Hieroſolymæ, quam nec per ſe, nec per ſuos Duces aſpexit; ſi magnæ Britanniæ Rex ſe ſcribit Franciæ Regem, quod aliquam eius partem aliquando occupauerit; ſi Hungariæ Rex titulum meritò conſeruat Regni, cuius pars longè maior poſſidetur ab Imperatore Turcarum; Si denique Sabaudiæ Dux Cypri Regium titulum præſetu lit, quãuis Regno nũquam potitus ſit; Multò magis Genuenſis Reſpublica, quę Cyprum cepit, mox Regi, tributario ſibi conſtituto, reſtituit, Fama-Auguſta retenta, ac nonaginta annis

nis poſſeſſa, quæ cepit Cretam, Sardiniam, Maioricam, Minoricam, Eubœam, Lesbum, Melitam, quæ Chium, Smyrnam, Achaiam, Teodoſiam, atque ad Pontum, Euxinum, Meotidemq; Paludem Vrbes, ac Prouincias, quas retulimus, diutiſſimè poſſedit, atq; pluries aduersùs Imperatorum, Regumque maximos conatus aſſeruit; Regios honores iure optimo ſibi quæſiuit, & iam in pluribus Aulis Regijs eſt adepta.

FINIS.

pag.	lin.	Errata.	Corrige.
41.	19.	Prætorio	Prætore
45.	antepen.	pœnes	penes
80.	12.	accipiente	accipientes
		fruge	fruges
	13.	merce	merces
96.	11.	t	:
100.	18.	Deo	Deo,
132.	3.	hæc	hæ

Verbum planicies lege planities
In diphtongis erratum ſæpe.

Digitized by Google

Digitized by Google

GENVÆ,

Apud Petrum Ioannem Ca-
lenzanum, in Platea noua.

M DC LXVI.

Superiorum Permiſſu.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

BIBLIOTECA NA
ROMA
VITTORIO EMANUE

operis; ſed ab omnibus traduntur hiſtoricis, & apud Genuenſes Scriptores eadem non inuenimus magnificentiùs iactata, quàm veriùs.

VIII. Dignitatem ergò Genuēſis Reipublicæ à Dominio, à Gubernatione, à Potentia, à rebus geſtis, & auctarij loco à Viris Illuſtribus nobis commodè deriuaſſe videmur. Nec magnifecimus quoſdam, qui, alienæ gloriæ oblatrare non deſinũt, atque Genuenſibus, ſuæ Reipublicæ Regios honores aſſerentibus, multa vel falſa obijciunt, vel futilia, negantes Corſicam Inſulam Regni titulo decoratam, cum vnum tantùm, præter alias probationes luce clariores, ad hoc probandum ſufficiat, nempè Catholici Regis auctoritas, qui in Regnorum titulis Regem ſe Sardiniæ, Cordubæ, & Corſicæ, hoc omninò verborum ordine, profitetur: Negantes itidem eidem Reipubli-

cæ Liguſtici maris Imperium, quod illi omnes hiſtoriarum ſcriprores, omneſque Iuriſperiti adiudicant, quodque Genuenſes ſibi tanto ſuo, ac Saracenorum ſanguine pepererunt. Præterquamquod, ſi idem Catholicus Rex Regem ſe fert eiuſdem Corſicæ, quam nunquam habuit, ſi Hieroſolymæ, quam nec per ſe, nec per ſuos Duces aſpexit; ſi magnæ Britanniæ Rex ſe ſcribit Franciæ Regem, quod aliquam eius partem aliquando occupauerit; ſi Hungariæ Rex titulum meritò conſeruat Regni, cuius pars longè maior poſſidetur ab Imperatore Turcarum; Si denique Sabaudiæ Dux Cypri Regium titulum præſefert lit, quãuis Regno nũquam potitus ſit; Multò magis Genuenſis Reſpublica, quę Cyprum cepit, mox Regi, tributario ſibi conſtituto, reſtituit, Fama-Auguſta retenta, ac nonaginta an-

nis

nis poſſeſſa, quæ cepit Cretam, Sardiniam, Maioricam, Minoricam, Eubœam, Lesbum, Melitam, quæ Chium, Smyrnam, Achaiam, Teodoſiam, atque ad Pontum, Euxinum, Meotidemq; Paludem Vrbes, ac Prouincias, quas retulimus, diutiſſimè poſſedit, atq; pluries aduersùs Imperatorum, Regumque maximos conatus aſſeruit; Regios honores iure optimo ſibi quæſiuit, & iam in pluribus Aulis Regijs eſt adepta.

FINIS.

pag.	lin.	Errata.	Corrige.
41.	19.	Prætorio	Prætore
45.	antepen.	pœnes	penes
80.	12.	accipiente	accipientes
		fruge	fruges
	13.	merce	merces
96.	11.	t	:
100.	18.	Deo	Deo,
132.	3.	hæc	hæ

Verbum planicies lege planities
In diphtongis erratum ſæpe.

Digitized by Google

GENVÆ,

Apud Petrum Ioannem Calenzanum, in Platea noua.

M DC LXVI.

Superiorum Permiſſu.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE